

Kielenkehityksen ja motoristen taitojen tukeminen liikunnan keinoin päiväkodissa 5-vuotiaiden ryhmässä

Hartikka, Piia

2014 Otaniemi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Otaniemi

Kielenkehityksen ja motoristen taitojen tukeminen liikunnan keinoin päiväkodissa 5-vuotiaiden ryhmässä

Hartikka, Piia
Sosionomi Amk
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2014

Hartikka Piia

Kielenkehityksen ja motoristen taitojen tukeminen liikunnan keinoin päiväkodissa 5-vuotiaiden ryhmässä

Vuosi 2014

Sivumäärä 28+25

Opinnäytetyössä annetaan ideoita kielellisen- ja motorisen kehityksen tukemiseen päiväkodissa liikunnankeinoin. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat viisi vuotiaat lapset. Ohjaukset on toteutettu 10 lapsen pienryhmälle, yhdessä Vihdin kunnan päiväkodissa.

Opinnäytetyö on tutkimusotteeltaan toiminnallinen opinnäytetyö, ja sen tavoitteena on antaa ideoita liikunnan toteuttamiseen osana oppimista ja lapsen kehityksen tukemista. Liikunnalla pystytään tukemaan lapsen kielellistä sekä motorista kehittymistä, kun liikuntatunnit suunnitellaan osaksi oppimista.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pitää sisällään tietoa lapsen kielellisestä ja motorisesta kehityksestä sekä liikunnan merkityksestä lapselle. Tutkimuksissa on todettu, että kielellisten ja motoristen taitojen heikkous kohdistuu usein samoihin lapsiin. On myös havainnoitu, että lapset jotka ovat motorisesti kömpelömpiä päiväkotiyksikössä, ovat sitä myös vielä peruskoulun päätyttyä. Varhain aloitettu tuki edesauttaa kielellisten ja motoristen valmiuksien kehittymisessä, ja voi näin olla tukemassa lapsen oppimisvalmiutta, kun lapsi siirtyy opetusvelvollisuuden pariin.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi vinkkivihkonen, joka pitää sisällään motorisia ja kielellisiä liikuntaleikkejä, sekä valmiita tuntisuunnitelmia. Opas on koottu niin, että leikkien kohdalta löytyy vinkkejä, miten leikkiä pystyy muuntamaan ja kuinka lapsi voidaan ottaa mukaan leikin valmisteluun. Oppaassa on mukana myös ideoita rentoutuksiin sekä esimerkit liikuntatuokion alku- ja loppuloruiksi.

Opinnäytetyöni motorisen ja kielellisen kehityksen opasvihkosta voidaan hyödyntää päiväkodeissa niin varhaiskasvatuksen kuin esiopetuksenkin puolella. Osa leikeistä sopii hyvin myös ensimmäisen luokan oppilaille. Opasvihkonen voi toimia apuna suunniteltaessa lapsen kehitystä tukevia liikuntatuokioita, sekä toimia uusien ideoiden virittäjänä päiväkodeissa. Opinnäytetyöni jatkotutkimusaiheina voisi toteuttaa seurantatutkimuksen lapsen taitojen kehittymisestä erilaisista oppimisympäristöistä sekä siitä, kuinka päiväkodeissa hyödynnetään liikuntaa matemaattisten- ja kielellisten taitojen tukemisessa.

Asiasanat, puheen kehitys, motorinen kehitys, liikunta, päivähoito

Hartikka Piia

Supporting the development of language and motor skills by means of physical education in a kindergarten group of 5-year-olds

Year	2014	Pages	28+25
------	------	-------	-------

The aim of this thesis is to provide ideas that support the development of language and motor skills in the kindergarten with the help of physical education. The target group of this thesis project are 5-year-old children. The instructed activities presented in this thesis have been carried out in a small-group of 10 children in one kindergarten in the municipality of Vihti.

The research approach of this thesis is functional, and its aim is to provide ideas that help to incorporate physical education as a part of the learning process and as an aid that supports the development of children. Physical education can be used to strengthen the development of children's language and motor skills when the sessions of physical education are designed as integrated parts of the learning.

The theoretical framework of this thesis consists of information about the development of children's language and motor skills and the significance of children's physical education. According to studies, a child often suffers from the lack of language and motor skills simultaneously. It has also been observed that children whose motor skills are clumsy at kindergarten tend to remain clumsy at the end of primary school as well. Early support aids the development of language and motor skills and therefore it can make children more able to learn at school-age.

A part of this thesis was to produce a collection of tips which contains activity games that promote motor and language skills as well as provides ready-made lesson plans. The design of the collection is that each game is accompanied with a compilation of tips that help to modify the game and to invite children to game-planning. The collection also provides ideas for relaxation and examples of poems that can be used at the start and end of lessons.

My thesis's collection of tips that support language and motor skills can be used in kindergartens at early education as well as in pre-school education. Some of the games are also suitable for first-graders. The collection can aid the planning of physical education that supports the development of children and, in addition, can set forth new ideas in kindergartens. This study could be continued by a follow-up study that investigates the development of children's skills in different learning environments and also the benefits of physical education in the development of mathematical and language skills in kindergartens.

Keywords

the development of speech, the development of motor skills, physical education, day care in kindergartens

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Teoreettinen viitekehys.....	7
3	Lapsen motorinen kehitys	8
3.1	Motorinen kehitys ja sen arviointi.....	8
3.2	Motorisen kehityksen tuettu ohjaus	9
4	Kielenkehitys ja sen tukeminen	11
4.1	Kielen kehitys ennen kouluikää.....	11
4.2	Lapsen kielenkehityksen arvioinnin tarve.....	13
5	Kodin ja päiväkodin yhteistyö	14
6	Lapsi ja liikunta	15
6.1	Liikunnan merkitys	15
6.2	Liikunnalla tukea kielelliseen kehitykseen	16
6.3	Päiväkotliikuntakasvattajana.....	16
7	Toiminnan kehittyminen	17
7.1	Päiväkotiliikunnan suunnittelu- ja toteutus	17
7.2	Välineet ja liikuntapaikat.....	18
8	Hankkeen eteneminen	19
8.1	Opinnäytetyön aloitus	19
8.2	Toiminnallisen osuuden suunnittelu ja toteutus.....	19
8.3	Toiminnallisen osuuden haasteet ja lopputulos	20
9	Arviointi.....	22
9.1	Arvioinnin lähtökohdat	22
9.2	Päiväkodin henkilökunnan ja lasten arvio tuntien sisällöstä ja toteutuksesta	22
9.3	Oman toiminnan arviointi.....	23
10	Oman ammatillisen osaamisen arviointi	24
11	Pohdinta	26
	Lähteet	29
	Kuviot	30
	Taulukot	31
	Liitteet.....	32

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aihe syntyi halusta tutkia ja kehittää motorisen ja kielellisen kehityksen tukemista päiväkodissa. Halusin ottaa opinnäytetyöhöni työmenetelmäksi liikunnan, jolloin opinnäytetyön toteutustavaksi syntyi luontevasti toiminnallinen opinnäytetyö.

Tutkimuksissa on pystytty havaitsemaan, että monesti lapsilla, joilla on motorista kömpelyyttä, on myöhemmin myös kielellisten taitojen oppimisvaikeutta. Onkin luontaista tukea lasta toiminnalla, jolla pystytään vahvistamaan sekä lapsen motorisia että kielellisiä taitoja.

Koko ikäluokassa noin 10- 15 %:lla on erityyppisiä oppimisvaikeuksia. Oppimisvaikeuksien kirjo on suuri. Suomalaisessa tutkimuksessa on todettu, että 71 %:lla lapsista, joilla oli kielellisiä vaikeuksia, oli myös havaittavissa motorisia kehityshäiriöitä. Koko väestöstä 3-5 %:lla on arvioitu olevan lukemisen häiriöitä. Suomalaisessa tutkimuksessa on myös todettu, että lapset jotka oli arvioitu kömpelöiksi 5-vuotiaina, heistä lähes puolet oli ikäluokkaansa kömpelömpiä vielä 11-, 15- ja 17 vuotiaina. (Rintala 2005, 10-17.)

Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa päiväkodille ja päiväkotiryhmälle ideoita ja toimintamalleja liikunnan toteuttamiseen oppimisen välineenä. Ohjaustunnit on rakennettu niin, että ne tukevat sekä kielellistä, matemaattista että motorista oppimista ja taitojen vahvistumista.

Opinnäytetyöni tuloksena syntyy vihkonen jossa on valmiita liikuntatuokiokokonaisuuksia, sekä yksittäisiä pelejä ja leikkejä, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Vihkosessa on ideoita siitä, miten lapset saadaan mukaan tuntien suunnitteluun ja toteuttamiseen, sekä kuinka korvataan kalliit liikuntavälineet arkisilla tavaroilla ja materiaaleilla.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, ja se pitää sisällään teoreettisen viitekehyksen, toiminnan suunnittelun ja toteutuksen, sekä toiminnasta annetun palautteen analysoinnin. Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa ideoita ja toimintamalleja päiväkodille liikuntatuokioiden pitoon, sekä motoristen ja kielellisten taitojen tukemiseen liikunnallisilla toimintamenetelmillä.

Opinnäytetyöni aihe on rajattu päiväkodin 5-vuotiaisiin. Tämä raja on tehty syventymällä lapsen motoriseen ja kielelliseen kehitykseen. Toisaalta ikäryhmä on valittu tavoitteena löytää ikäryhmä, jolla on valmiudet toteuttaa kyseistä toimintaa, sekä mahdollistaa toiminnallinen jatkumo tulevaan esikouluvuoteen, sekä tukea lapsen kehitystä ja luoda pohjaa taitojen vahvistumiselle ja uuden oppimiselle. Suuriosa harjoitteista, leikeistä ja peleistä soveltu hyvin myös esikoululaisille.

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus koostuu kahdesta eri osasta valmistelevista tuokioista sekä liikuntatuokioista. Valmistelevien tuokioiden tavoitteena on osallistaa lasta suunnittelemaan ja toteuttamaan liikuntatuokioita. Valmistelevissa tuokioissa askarrellaan yhdessä las-

ten kanssa liikuntatuokioissa käytettäviä leikkivälineitä. Liikunnalliset tuokiot koostuvat leikeistä jotka tukevat lapsen motoristen ja kielellisten taitojen kehitystä.

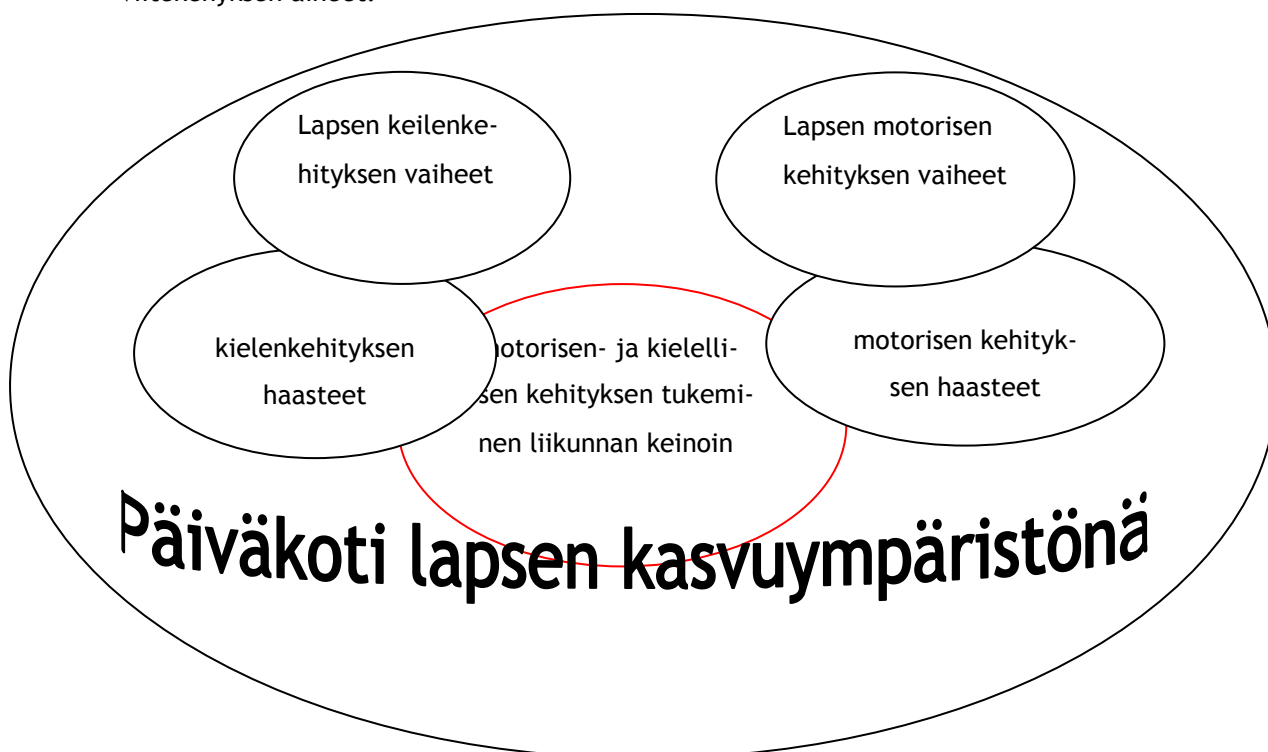
Päiväkoti-ajan kehittämisessä on viime aikana ollut esillä juuri lasten osallisuus, ja se, miten lapset pääsisivät osalliseksi päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen, muutenkin kuin osallistujana. Päiväkodin toiminnassa onkin noussut esille lapsen oikeus osallisuuteen oman päivänsä suunnittelussa ja toteuttamisessa. Elina Pulli on kirjoittanut kirjassaan ”lupa liikkua, liikuntaleikkejä ja -tuokioita varhaiskasvatukseen” osallisuuden mahdollisuudesta liikuntasuunnittelussa. Osallisuus on lapselle tunne siitä, että hän voi vaikuttaa asioihin ja kuuluu joukkoon. Osallisuus merkitsee enemmän kuin vain osallistumista. Liikuntatuokiossa lapsen osallisuus voidaan ottaa huomioon antamalla lapselle mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa toimintaa. On myös tärkeää, että lapsi pääsee mukaan yhteiseen toimintaan leikkeihin ja peleihin. Toimintaa suunniteltaessa on otettava huomioon eritasoiset lapset, ja että jokaiselle löytyy mielekästä tekemistä. Lapset voivat olla mukana suunnittelemassa tulevia liikuntatunteja esimerkiksi lapselle voidaan antaa tehtäväksi suunnitella seuraavan liikuntatunnin taitorata.

(Pulli 2013, 15.)

2 Teoreettinen viitekehys

Teoreettinen viitekehys pitää sisällään tietoa lapsen motorisesta kehityksestä sekä motorisen kehityksen vaiheista, lapsen kielenkehityksestä ja sen vaiheista, päiväkodista lapsen kehityksen tukijana sekä motorisen ja kielellisen kehityksen yhteydestä toisiinsa.

Alla olevalla kaaviolla Liikunnalla apua oppimisvaikeuksiin (kaavio 1), on kuvattu teoreettisen viitekehysten aiheet:

3 Lapsen motorinen kehitys

3.1 Motorinen kehitys ja sen arviointi

Karkeamotoriikka on suurten lihasten hallintaa, kun hienomotoriikalla tarkoitetaan pienten lihasten hallintaa. Lapsi oppii ensin hallitsemaan suuria lihaksia, eli lapsen ensimmäiset liikkeet ovat karkeamotorisia. Lapsen kehittyessä hän pystyy hallitsemaan paremmin kehoaan ja raajojaan ja näin kehittyy hienomotoriikka. Karkeamotorista liikettä on mm. kävely kun taas esim. piirtäminen on hienomotorista toimintaa.

Silmä-kasikoordinaatio on yksi keskeisistä motorisista taidoista. Kirjoittaminen, piirtäminen ja leikkaaminen vaativat hyvää silmä-kasikoordinaation hallintaa.

Lapsen motorinen kehitys voidaan jakaa viiteen eri vaiheeseen

0-1 vuotiaat heijastetoiminnot

1-2 vuotiaat alkeellisten taitojen omaksuminen

3-7 vuotiaat perustaitojen oppiminen

8-14 vuotta erikoistuneiden liikkeiden oppiminen

15 vuotiaasta eteenpäin taitojen hyödyntäminen

Jaottelua kannattaa kuitenkin pitää vain suuntaa antava, sillä lasten kehitys on yksilöllistä ja jo esimerkiksi kävelemään oppiminen tapahtuu yleisesti ikävälillä 9 kk - 15 kk.

(Kauranen 2011, 349.)

5- vuotias lapsi osaa tehdä kuperkeikan eteenpäin. Lapsen liikkeiden yhdistäminen toisiinsa on kehittynyt. Lapsi pystyy hyppäämään eteenpäin noin 1m ja heittämään palloa noin 5m. Edelleen lapsi pysähtyy juoksuvauhdin jälkeen ennen kuin heittää pallon. Pallolla tähtääminen on kehittynyt ja hän pystyy heittämään noin 3m päässä olevaan suureen kohteeseen. Lapsi pystyy juosta eteenpäin ja samalla hyppäämällä ylittämään matalia esteitä.

(Kauranen 2011, 353-354.)

Havaintomotoriikan osatekijöitä ovat Kehontuntemus, avaruudellinen hahmottaminen, suunnan hahmottaminen sekä ajan hahmottaminen. Kehontuntemuksella tarkoitetaan kehon osien nimeämistä, kehon mittasuhteiden tunnistamista, kehossa tapahtuvan liikkeen tunnistamista sekä tietämystä liikkeen tehosta sekä kykyä rentouttaa lihakset.

Suunnan hahmottaminen sisältää käsitteet oikea, vasen, ylös, alas, sekä mittasuhteet. Lateraalisuus eli sisäinen tieto oikeasta ja vasemmasta on myös suunnan hahmottamista.

Ajanhahmottaminen on liikkeen rytmin ja järjestyksen oppimista. Silmä-jalkakoordinaatio sekä silmä-käsikoordinaatio ovat osa ajanhallinnan kehittymistä. Liikkeen ja tilan hahmottaminen ja hallinta luovat edellytykset kokonaisvaltaiselle liikkumiselle.

(Karvonen 2002, 19 - 23.)

Kun näemme lapsen liikkuvan hyppien ja/tai juosten voimme nopeasti tehdä arvion lapsen motorisesta kömpelyydestä tai taitavuudesta. Kuitenkin tarkempi motoriikan arviointi vaatii motorisen kehityksen tuntemusta, lapsen iän tietämystä sekä havainnointiin varattua aikaa. On lapsi sitten motorisesti taitava tai kömpelö tärkeintä on tukea lasta, lapsen motorisen kehityksen taso huomioiden ja antaa lapselle mahdollisuus kehittyä taitavaksi liikkujaksi. Oikean tasoiset liikuntatuokiot antavat lapselle positiivisen kokemuksen ja vahvistaa lapsen itsetuntoa ja luo pohjaa oppimiselle ja kehittymiselle. Liikunnallisesti motorisia taitoja arvioidessa on keskeistä keskittyä karkeamotorisiin perusliikkeisiin: kieriminen, ryömiminen, konttaaminen, käveleminen, juokseminen, hyppääminen sekä pallonheitto, potkiminen ja kiinniotto. Myös tasapainoon ja kehontuntemukseen on syytä kiinnittää huomiota.

(Karvonen 2002, 9- 10.)

Lapsen kehitykselle tärkeitä asioita on myös kehon keskiviivan ylittäminen ja vuorotahtinen liike. Kehon keskiviivan ylittämistä ihminen tarvitsee mm. mailapeleissä ja kirjoittamisessa. Vuorotahtinen liike (vastakkainen käsi ja vastakkainen jalka) Ovat tärkeitä kävelemisessä, konttaamisessa ja ryömisessä. On myös sanottu että konttaaminen on yksi tärkeimmistä kehitysvaiheista, joka ei saisi jäädä lapsen kehityksestä pois.

3.2 Motorisen kehityksen tuettu ohjaus

Motorisen kehityksen tuki tulisi aloittaa mahdollisimman varhain, kun lapsella on huomattu motorisenkehityksen vaikeutta / viivettä. Varhaisella tuella pystytään ehkäisemään myöhemmät kehityksen viiveet sekä lieventämään sosiaalisen kehityksen ja oppimisen haasteita sekä lapsen itsetunnon negatiivista kehitystä. Motoristen oppimisvaikeuksien yksi piirre onkin juuri uusien taitojen oppimisen haasteellisuus. Uuden oppiminen on vaikeaa, työlästä ja vaatii paljon harjoittelua.

Lapsen motorista kehitystä on hyvä alkaa tukemaan jo varhaislapsuudesta alkaen. usein varsinaiset motoriset vaikeudet huomataan vasta myöhemmin kun lapsi alkaa opettelemaan vaativampia motorisia taitoja, kuten pyörällä ajo. Jo päiväkotiiässä on hyvä kiinnittää huomio oikein suoritettuihin liikkeisiin. Päiväkoti-iässä luotu liikeperusta on pohjana myöhemmin opittaville vaativimmille liikekokonaisuuksille.

Motorisen kehityksen tukeminen antaa mahdollisuuden tukea myös lapsen kielellistä kehitystä. Ohjattaessa motorisia harjoitteita tulisikin ohjaajan käyttää rikasta ja kuvailevaa kieltä. Olisi myös hyvä, että lasta kannustettaisiin ilmaisemaan omia tuntemuksiaan sanallisesti liikuntatuokion aikana. Liikuntatuokiota suunniteltaessa tulisikin pitää mielessä myös lapsen kielellisen kehityksen tukeminen ja tavoitteet.

Lapsilla joilla on vaikeuksia uusien asioiden oppimisessa, on erityisen tärkeää että hän saa paljon toistoja mahdollisimman monenlaisissa tilanteissa uuden taidon vahvistamiseksi. Lapsilla joilla on motorisen oppimisen haasteita, on myös erityisen vaikea oppia uusia asioita. Näillä lapsilla on myös vaikeaa siirtää opittua asiaa tilanteesta toiseen.

Eri aistien kautta tehtävä liikunta on myös tärkeää asentokontrollin kehittymiselle. Ikävuodet 4-6 ovat lapsen aistihavainnoille ja kehitykselle tärkeitä vuosia. Tässä iässä tulisi harjoitella eri aistien kautta tulevan tiedon sisäistämistä ja yhdistämistä monipuolisesti.

Varhaislapsuuden kehityksen haasteet ovatkin yleensä moniulotteisia. Lapsen leikkiessä monet eri kehitysvaiheet ovat läsnä samassa tilanteessa. Onkin tärkeää, että ohjaaja havainnoi ja tukee lasta monipuolisesti. Eri kehitysvaiheiden kiinteä suhde toisiinsa onkin yksi suurimmista haasteista kun suunnitellaan toimintaa. Toiminnan suunnittelussa onkin otettava huomioon, ettei sorruta liian haasteellisiin ja monimutkaisiin toiminnan kokonaisuuksiin. (Siiskonen 2003, 229 - 232.)

Taulukko 1 Yleisiä motorisia ongelmia oppimis- ja leikki-tilanteissa
(developing Fundamental Movement Skills, 1997)

Ongelma	Oppimistilanteessa	Leikki-tilanteessa lapsi
Vaikeus hallita liikenopeutta	-värittäminen on nopeaa ja epäsiistiä -Kirjoittaminen on hidasta ja epäsiistiä	-törmäilee ja menettää tasapainonsa -kaatuilee
Huono voiman käytön hallinta	-lapsi rikkoo kyniä ja repii papereita -palikoilla rakentelu on vaikeaa	-lyö palloa liian kovaa, liian hiljaa tai vaihtelevalla voimalla
Vaikeus hallita liikesuuntia	-kolmion piirtäminen on vaikeaa -kirjoitusmuodot ja kirjainmuodot ovat vaikeita -kynäote on kummallinen ja	-heittää epätarkasti -valitsee peleissä ja tansseissa paikan epäsopivasti

	kypsymätön -liimaustehtävät ovat vaikeita	
Vaikeus hallita asentoa	-pukeminen ja kirjoittaminen ovat vaikeita	-potkaisee palloa epävarmasti -liioittelee vartalon liikkeitä alastulossa
Vaikeus hallita raajojenliikkeitä	-törmäilee työpöytiin, tuoleihin ja ihmisiin	-ei pysty hyppäämään, juoksemaan tai heittämään palloa sujuvasti
Liikkeiden ajoittamisen vaikeus	-tiputtaa tavaroita työpöydältä	-ottaa heitetyn esineen kiinni liian aikaisin tai myöhään -heittäessään irrottaa otteensa liian myöhään tai liian aikaisin
Muita käyttäytymiseen liittyviä ongelmia	-kuuntelee ohjeet huolimattomasti -häiritsee tai on erityisen hiljainen -ei osaa sujuvasti matkia näytettyjä liikkeitä	-on liikuntatilanteissa lyhytjänteinen -ei pääse mukaan toisten lasten ryhmäleikkeihin

(Siiskonen 2003, 227.)

4 Kielenkehitys ja sen tukeminen

4.1 Kielen kehitys ennen kouluikää

4-6 vuotiaan lapsen puhe on jo paljolti aikuisen puheen tyyppistä. Lapsella saattaa vielä olla joitakin taivutus virheitä, mutta kielen käyttö on rikasta. Hän kykenee kuvailemaan asioita, vertailemaan ja ilmaisemaan tunteita sanallisesti. Lapelle on kehittynyt taito kertoa asioita ja hän kykenee jo kertomaan tarinoita ja muistamaan useita toisistaan irrallisia sanoja tai numeroita. (Siiskonen 2003, 126-127.)

Siiskonen ja kumppanit ovat kirjassaan ”Joko se puhuu Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa ” keränneet taulukkoon kielenkehityksen osa-alueita ennen kouluikää Taulukko 2. Toiseen taulukkoon on koottu havaintoja kielenkehityksestä joidenka ilmentyessä, olisi hyvä suorittaa kielenkehityksen arvio Taulukko 3.

Taulukko 2 Kielen kehitys ennen kouluikää

Ikä	Kielen kehitys ennen kouluikää
7 -9 kk	Vauva jokeltelee monipuolisesti
10 - 15 kk	Vauva osaa käyttää eleitä ilmaisun tukena
1v 6kk	Lapsella on 10-30 merkityksellistä sanaa -Lapsi ymmärtää useampia sanoja kun pystyy itse tuottamaan -Lapsi noudattaa lyhyitä toimintaohjeita ja kehotuksia -Lapsella on symbolisia leikkitoimintoja
2v	Lapsi tuntee yli 250 merkityksellistä sanaa (yksilöllinen vaihtelu On 0-600 sanaa) -Lapsi käyttää sanayhdistelmiä, joissa sanat taipuvat -Ilmaisujen keskipituus on 5-6 morfeemia
2v 6kk	Lapsi oppii noin 10 uutta sanaa päivässä (reilut 3000 sanaa vuodessa) -Substantiivien ja verbien osuus on määrällisesti suurin -Adjektiivit, pronominit ja partikkelit yleistyvät Puheessa esiintyy taivutusmuotoja -preesens- ja imperfektimuotoja -monikon tunnusta, genetiiviä -partitiivia, sisä- ja ulkopaikallissijoja Lapsi käyttää myös ”omatekoisia” muotoja ja taivutuksia
3v	Lapsen puhe on lähes kokonaan ymmärrettävää Lapsi käyttää apuverbejä ja eri aikamuotoja ja taivuttaa verbejä eri persoona-muodoissa Lapsen puheessa on käsky-, kielto- ja kysymyslauseita Lapsi osaa ilmaista esineiden paikan ja sijainnin Adjektiivien vertailuasteet ovat käytössä Kielellinen tietoisuus alkaa: sana- ja loruleikit
4-5v	Eri sanaluokan sanoja esiintyy lapsen puheessa samassa suhteessa kuin aikuisten arkipuheessa Lapsi hallitsee sanojen taivuttamisen ja lauseiden muodostamisen perussäännöt -omatekoiset taivutusmuodot vähenevät Ilmaisujen tarkentuminen tulee esille -ajan ilmaisuissa -paikan ja sijainnin kuvauksessa -esineiden ja asioiden laadullisessa tarkastelussa (koko, määrä, väri, muoto) -tarinankerrontataidoissa
6v	Lapsi hallitsee noin 14 000 sanaa, ja sanojen ääntäminen on yleiskielen mukaista Lapsi nimeää sujuvasti esineitä ja symboleja Foneeminen tietoisuus kehittyy -Lapsi oivaltaa vähitellen, että sanat muodostuvat erillisistä äänteistä

	-lapsi havaitsee sanojen äänne-eroja -Lapsi oppii yhdistämään, poistamaan, lisäämään ja laskemaan äänteitä Lapsi omaksuu vuorovaikutuksen perustaidot -Lapsi keskittyy kuuntelemaan puhetta -Hän esittää kysymyksiä kuulemastaan -Hän vastaa kysymyksiin, puhuu vuorotellen -Hän toimii annettujen ohjeiden mukaisesti
--	--

(Siiskonen 2003, 60.)

4.2 Lapsen kielenkehityksen arvioinnin tarve

Kirjasta Joko se puhuu Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa Siiskonen ja kumppanit: taulukko Kielen kehityksen piirteistä jotka antavat aiheutta seurantaan tai tutkimukseen

Taulukko 3 Kielen kehityksen piirteitä jotka antavat aiheutta seurantaan tai tutkimukseen

1-vuotiaat
Lapsi ei seuraa ympäristöään eikä pyri vaikuttamaan siihen Lapseen on vaikea saada kontaktia Lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä Lapsen jokeltelu on vähäistä tai yksipuolista tai sisältää niukasti konsonantteja. Erityisesti vastavuoroisuuden puute sekä ääntelyn ja jokeltelun vähäisyys ja yksipuolisuus ovat syitä tarkempaan seurantaan.
1,5-vuotiaat
Lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä Lapsella ei ole lainkaan sanoja Lapsi ei osaa noudattaa lyhyitä käskyjä Lapsen leikki ei sisällä symbolisia toimintoja erityisesti ymmärtämisen vaikeudet yhdistyneenä suvussa esiintyviin kielellisiin vaikeuksiin ovat syy tarkempaan seurantaan.
2-vuotiaat
Lapsella on alle 10 sanaa Lapsi ei muodosta kahden sanan lauseita Lapsi ei noudata lyhyitä ohjeita tai ymmärtää ne väärin Erityisesti suppea sanavarasto ja puutteet ymmärtämisessä antavat aiheutta jatkotutkimuksiin
3-vuotiaat
Sanojen äänneasu on selvästi puutteellinen Lapsella on suppea tuottava sanasto (tulisi olla satoja sanoja useissa sanaluokissa) Lapsi ei taivuta sanoja Lapsi ei noudata kaksiosaisia ohjeita tai hän ymmärtää niitä väärin

4-6-vuotiaat

<p>Lapsella on suppea tuottava sanasto (tulisi olla satoja sanoja useissa sanaluokissa)</p> <p>Esineiden ja asioiden laadun (koko, määrä, muoto, väri) kuvaus on epätarkkaa tai virheellistä</p> <p>Lapsen käyttämät lauserakenteet ovat yksinkertaisia</p> <p>Lapsella on vaikeuksia taivutusmuotojen hallinnassa</p> <p>Lapsi ei osaa kertoa näytetystä kuvasta</p> <p>Lapsella puutteita vuorovaikutus- ja keskustelutaidoissa</p>

(Siiskonen 2003, 127.)

5 Kodin ja päiväkodin yhteistyö

Lapselle tulisi luoda ympäristö jossa on turvallista tutkia, kokeilla ja kokea. Päivähoidossa aikuisen tulisi olla tukena, kun lapsi havainnoi ympäristöään. Aikuisen tulisi luoda myös mahdollisuuksia monipuoliselle havainnoinnille ja oppimiselle. Lapsen puheen kehityksen kannalta on tärkeää, että ympäristö on monipuolisesti virikkeellinen. Myös erilaisilla laulu ja lukuhetkillä on tärkeä merkitys puheen kehitykselle. Lapsen kieltä on myös tärkeää rikastuttaa ikätasolle sopivilla runoilla, riimeillä, loruilla, saduilla ja kertomuksilla.

Kun lapsi kasvaa puheen kehityksen ja rikastuttamisen lisäksi, lasta tulisi tukea sellaisissa tiloissa jotka ovat tärkeitä kun lapsi siirtyy kouluun. Tällaisia taitoja on kuunteleminen, odottaminen, ohjeiden ymmärtäminen, keskittyminen ja tarkkaavaisuus. Lasta tulisi myös ohjata tehtävien loppuun suorittamiseen, jotta pitkäjänteisyys kehittyisi ja lapsi kokisi tehtävän loppuun suorittamisesta tulevan onnistumisen tunteen.

Lapsi oppii kielen jokapäiväisessä toiminnassa. onkin tärkeää että aikuinen käyttää rikasta kieltä ja hänen puherytmensä on rauhallinen ja selkeä. Aikuisen tulisi käyttää käsitteitä ja ohjata toimintaa sanallisesti ja nimetä tekemisiä.

(Koppinen 1989, 126 - 129.)

Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan olisi tärkeää keskustella lapsen kielellisestä kehityksestä ja ympäristössä samalla tavalla kun perushoidollisista asioista. Vanhemmat saavat tärkeää tietoa päiväkodista lapsen kielenkehityksestä ja kielellisestä aktiivisuudesta ryhmässä, kun taas päiväkotikieli saa tärkeää tietoa vanhemmilta siitä kieliympäristöstä joka lapsella on kotona. Päivähoidossa on tärkeää että aikuinen on kiinnostunut lapsen kielestä ja sen erityispiirteistä. On tärkeää, että aikuinen on paneutunut niin lapsen kielelliseen kuin ei-kielelliseen viestintään. Päivähoidossa kielen kehitystä tukee aikuisen kunnioitus lapsen kielellistä viestiä kohtaan ja halu ymmärtää mitä lapsi tarkoittaa on tärkeää.

(Koppinen 1989, 133 - 137.)

6 Lapsi ja liikunta

6.1 Liikunnan merkitys

Ohjatun liikuntakasvatuksen merkitys on tukea lapsen motorista ja fyysistä kehitystä. Liikunta tukee myös muuta oppimista ja kehitystä. Liikuntakasvatuksella on myös positiivinen vaikutus lapsen minäkuvan kehittymiselle, itsetunnon vahvistumiselle, sosiaalisuuden kehittymiselle sekä ajattelutoiminnan tukemiseen. Liikunnalla voi luoda uusia elämyksiä ja lisätä itsetunte-
musta ja sitä voidaan käyttää itse ilmaisun välineenä.

Lastenliikunnan keskeisiä tehtäviä ovat koordinaatioisten ja havaintomotoristen toimintojen harjoittaminen. Koordinatiivisella tarkoitetaan eri kehonosista lähtevien liikkeiden yhdistä-
mistä toisiinsa sujuviksi liikeradoiksi ja kokonaissuoritukseksi. Havaintomotoriikalla tarkoite-
taan havainnon tuottamaa tilanteeseen sopivaa liikettä esim. kädenpuristus.

On tärkeää antaa erilaisia malleja lapsille liikunnasta ja liikunnanohjauksesta. Aikuisjohtoinen liikunta ei ole ainoa tapa ohjata lasten liikuntaa. Erilaiset liikuntaradat ja ongelmaratkaisuky-
kyä vaativat liikuntarastit motivoivat lasta ajattelemaan itse ja luomaan ratkaisuja. Näin lapsi oppii, ettei tehtävään ole vain yhtä oikeaa ratkaisua, vaan tilanteen voi ratkaista monella eri tavalla. Erilaiset liikuntatuokiot ja ohjaustavat toimivat erilaisien taitojen oppimisen välinee-
nä, ja erilaisissa oppimistilanteissa myös lapsen oma luovuus kehittyy.

(Karvonen 2002, 13- 16.)

Liikkuminen on tärkeä osa lapsen kehitystä. Liikkuminen avaa lapselle uusia kokemuksia ja mahdollisuuden kognitiiviseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Liikkuminen ja motorinen kehitys ovatkin avain asemassa lapsen kokonaiskehityksessä. Liike on lapselle tärkeä taito. Liikkumi-
sen kautta lapsi saa uusia kokemuksia, hän näkee uusia asioita ja oppii uutta itsestään ja ym-
päristöstään. Liikkuminen onkin erityisen tärkeää juuri alle kouluikäiselle lapselle.

Liikunnalla on tärkeä osa myös lapsen itsetunnon kehittymiselle ja oman pätevyyden kokemi-
selle. Motorinen kehitys onkin osa lapsen kokonaiskehitystä sillä hyvät liikuntataidot muok-
kaavat lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa. Lapsen heikot liikunnalliset taidot voivat johtaa lap-
sen syrjäytymiseen kaveriporukasta ja leikeistä. Tämä johtaa kielteiseen kuvaan itsestään ja
saattaa pidemmällä aikavälillä johtaa syrjäytymiseen. Tallaista jatkumoa vahvistaa lapsen
monialaiset oppimisvaikeudet samanaikaisesti. Lapsi jolla on monialaista viivästymää kehityk-
sessä, ei koe myönteisiä tunteita omasta osaamisestaan ja näin hän ei näe myönteisenä
itseään oppijana.

(Rintala 2005, 5-6.)

6.2 Liikunnalla tukea kielelliseen kehitykseen

Tutkimuksissa on havaittu että motorinen kömpelyys on usein yhdistettävissä kielellisen kehityksen häiriöihin. On myös tutkittu että liikunnalla voidaan tukea liikunnallista sekä hienomotorista kehitystä.

Positiivisen liikuntatuokion yhdistäminen kielellisen kehityksen tukemiseen tapahtuu mm. laulujen ja laulujen kautta. Liikunnalla voidaan tukea myös lapsia joilla on hienomotoristen taitojen kehittymättömyyttä. Lapselle voi mm. olla vaikeaa kynän kädessä pitäminen, oikeanlaisen kynäote tai kynän jäljen vahvuus. Lapsi voi tuntea paperille piirtämisen haasteelliseksi. Vaikka lapselle esim. kolmion hahmottaminen kynällä paperille olisikin haastavaa, voi hän oppia piirtämään tai tuntea kolmion kehollaan ja näin saada siitä sisäisen mallin ja muistijäljen. Kehon ja liikkeen avulla lapsi voi saada kokonaisvaltaisempia malleja. Kokonaisvaltainen kokeminen ja tunteminen auttavat lasta muodostamaan saman mallin paperille piirtäen. (Karvonen 2002, 13-16.)

Varhaislapsuuden puhe- ja hahmottamishäiriöt ovat usein sidoksissa oppimisvaikeuksiin myöhemmässä vaiheessa. Puhe ja hahmottamishäiriöistä kärsivien lasten on todettu hyötyvän liikunnan ja kieleen tutustumisen yhdistämisestä.

Liikunnanopetuksessa voidaan tukea myös lapsen kielellistä kehitystä. Liikuntaa ohjattaessa ohjaaja voi käyttää hyvää ja rikasta kieltä ja käsitteitä. Liikuntatunti voi pitää sisällään käsitteitä ylhäällä, alhaalla, sisällä, takana, päällä jne. Kielellisen kehityksen tukeminen liikunnan keinoin vaatii ohjaajalta tiedostavaa ja ohjaavaa ohjausotetta. Liikuntatunnilla voidaan myös kannustaa lasta sanoittamaan omaa toimintaansa, liikkeitään, kehon osia, suunnan käsitteitä jne. Lapsi voi arvioida sanallisesti omaa tekemistään: muotoja, nopeutta, voimaa sekä suuntaa. (Pulli 2013, 15.)

Lapsen on joskus vaikea ymmärtää peruskäsitteiden tarkoitusta. Liikunnan avulla merkitys ja käsite saadaan sidottua toisiinsa niin että lapsi voi kokea mitä käsite merkitsee. Elina Pulli kuvaakin yhdistämistä seuraavasti ” Parhaimmillaan liikunta on kielen oppimisen väline ja kieli ajattelun väline.” Kielen opettelun yhdistäminen liikuntaan luo lapselle oppimisympäristön jossa uusi asia voidaan tuntea ja kokea toisten lasten kanssa yhdessä konkreettisesti koko kehoa hyväksikäyttäen.

(Pulli 2001, 110 - 116.)

6.3 Päiväkoti liikuntakasvattajana

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, opetusministeriö ja Nuori Suomi Ry ovat yhdessä julkaisseet oppaan Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset.

Julkaisu on opas / käsikirja varhaiskasvatuksessa toteutettavalle liikunnalle ja liikuntasuunnitelman laatimiselle. Oppaassa tuodaan esiin liikunnan tarpeellisuus alle kouluikäisen lapsen kasvulle ja kehitykselle.

Oppaassa todetaan lapsen normaalin motorisen kehityksen vaativan liikuntaa päivittäin. Päivittäinen liikunta kehittää motoristen taitojen lisäksi myös sosiaalisia taitoja. Päivähoidossa toteutettavan liikuntakasvatuksen tulisi olla sekoitus ohjattuja liikuntatuokioita sekä erilaisia leikkejä.

Varhaiskasvatuksessa aikuisen tulisi säännöllisesti arvioida ja havainnoida lasten motorista kehitystä. Jos kasvattaja huomaa puutteita tai heikkoutta lapsen kehityksessä, tulisi se huomioida seuraavien liikuntatuokioiden suunnittelussa.

Lapsen tulisi liikkua vähintään 2h joka päivä. Varhaiskasvatuksessa toteutettavan liikunnan tulisi olla laadullista, suunnitelmallista, tavoitteellista sekä monipuolista.

(Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005,3, 10, 13.)

Päiväkoti on ensimmäisiä kasvatusinstituutioita jossa lapsi on mukana. Tästä syystä päiväkodilla on suuri merkitys lasten liikuntakasvatuksessa yhdessä vanhempien kanssa.

Päiväkodeissa vahvuutena on suuri ikäluokkien heterogeenisyys, joka tukee lapsen sosiaalista kasvua. Päiväkodeilla on myös mahdollisuus tukea lapsen psykomotorista kehitystä ja olla mukana tukemassa niitä lapsia joilla on viivästymää kasvussa ja kehityksessä.

Onkin tärkeää ottaa liikunta huomioon suunniteltaessa päiväkotien toimintasuunnitelmaa, ja osana pedagogista työtä.

Liikuntaa voidaan hyödyntää myös oppimisessa. Liikuntaa voidaan hyödyntää oppimisessa, sillä voidaan tukea luovuutta, aktiivisuutta sekä kekseliäisyyttä. Lapsien on usein helpompi käsitellä asioita kun he voivat kokeilla ja kokea sen eri aisteilla ja kun lapsella on mahdollisuus oppia asioita niin että hänen persoonansa on otettu huomioon opetustilanteessa.

Liikunnallista oppimista voidaan hyödyntää monissa eri oppiaineissa, fysiikassa, lukemaan ja kirjoittamaan opettelemisessa sekä matematiikassa. Liikuntaa hyödynnetäänkin päiväkodeissa ja alaluokilla juuri laskemaan, lukemaan ja kirjoittamaan opettelemisessa.

(Zimmer 2011, 164 - 170.)

7 Toiminnan kehittyminen

7.1 Päiväkotiliikunnan suunnittelu- ja toteutus

Olisi tärkeää että päiväkodeilla olisi käytössä liikuntakello tai muu vastaava suunnitelma liikunnan toteuttamiseen. Suunnitelma voisi olla koko päiväkodin yhteinen, josta jokainen ryh-

mä loisi oman kausisuunnitelman, jonka sisälle kätkeytyisivät päiväkodin yhteisen suunnitelmat tavoitteet.

Suomessa on neljä vuodenaikaa jotka antavat monipuolisia ja monenlaisia ideoita liikunnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Toimintakauden liikuntakellon suunnittelussa tulisikin ottaa huomioon meidän vuodenaajat ja vuodenaikojen tarjoamat erityisyydet liikkumiseen ja liikunnan suunnitteluun. Liikunnan suunnittelussa tulisi hyödyntää niin ulkoliikunnan- kun sisäliikunnan luomia mahdollisuuksia, ja mausteeksi mukaan tulisi ottaa erilaisia luontoliikunta tuokioita sekä huomioida paikallinen maasto ja luonto.

Päiväkotien liikuntasuunnittelussa tärkeä osa on aikuisella. aikuisen tulee olla kiinnostunut ja aktiivinen liikunnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tästä syystä olisikin tärkeää että päiväkotit nostaisi esiin omat voimavaransa liikunnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. jokaisessa päiväkodissa on henkilökuntaa joidenka osaamisalueet ovat eriasioissa. Liikunnan suunnittelussa ja toteuttamisessa tulisikin käyttää hyödyksi päiväkodin omaa osaamista yli ryhmärajojen.

Liikuntasuunnittelussa ja toteuttamisessa oma osansa on myös lapsilla. Lapset tulisivatkin ottaa mukaan ryhmän sisäisen liikunnan suunnitteluun. Kun liikuntakello on luotu laadullisesti toimivaksi, voi pienet päiväkotilaiset olla suunnittelemassa osa-alueittain sisältöä. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat esim. liikuntaradat niin sisälle kun uloskin.

7.2 Välineet ja liikuntapaikat

Nykyaikaisessa päiväkotirakentamisessa haastavaa on saada liikuntatiloista käytännöllisiä ja tarpeeksi suuria. Kuntien tiukka rahatilanne tuntuu nakertavan uusien päiväkotien neliötä, ja kaikki ”ylimääräinen” toteutetaan mahdollisimman suppeasti. Sama trendi tuntuu syövän myös koulurakennusten liikuntatiloja.

Tilojen pieneneminen vaikuttaa kuitenkin suuresti liikuntatuntien toteuttamiseen päiväkodeissa. Pieni ja epäkäytännöllinen tila estää koko päiväkotiryhmän ohjaamisen yhtäaikaaisesti. Päiväkotiryhmän jakaminen pienryhmiin on kuitenkin haasteellista henkilöstöresurssien takia. Tästä syystä näyttääkin siltä että monissa päiväkodeissa liikuntatuokiot jäävät satunnaisiksi tai hyvin lyhyeksi pihaleikkien ohjaustuokioiksi.

Päiväkodeilla tuntuu myös olevan huonosti välineitä liikuntatuokion pitämiseen. yksinkertaisimmillaan liikuntatuokion voi järjestää laadullisesti myös ilman välineitä, mutta välineet tuovat liikuntatuokioon vaihtelua ja motivoi lapsia eri tavalla.

Välineiden puutteellisuuteen tarvitaankin aikuisten mielikuvitusta. Omassa opinnäytetyössäni minulla oli käytössä laadukkaat liikuntavälineet, mutta liikuntavälineitä voi kehittää itse ja normaalin arkipäivän tavarasta voi muokata liikuntatunnin välineen. Opinnäytetyöni ohjaustunneista sain palautetta, ettei päiväkodilla ole käytettävissä välineitä liikuntatunnin toteutukseen. Tästä syystä katsoinkin tärkeäksi luoda liikuntavihkoseen myös kohdan jossa liikuntavälineille on annettu vaihtoehtoinen arkipäivän versio.

8 Hankkeen eteneminen

8.1 Opinnäytetyön aloitus

Otin ensimmäistä kertaa yhteyttä Vihdin kunnan varhaiskasvatus päällikköön keväällä 2013. Keskustelimme sähköpostin välityksellä mahdollisuudesta toteuttaa opinnäytetyö Vihdin kunnan päiväkodeissa. Yhteisen keskustelumme päätteeksi päädyimme toiminnalliseen opinnäytetyöhön, jonka toteutuksessa käytettäisiin apuna liikuntaa. Oma kiinnostukseni lasten kehityksen tukemisesta ja Vihdin kunnalla käynnissä oleva varhaiskasvatuksen liikuntahanke synnyttikin opinnäytetyöni aiheen.

Syksyllä 2013 otin yhteyttä Vihdin päiväkoteihin. Yhteydenotossa kerroin kuka olin ja opinnäytetyöni aiheesta ja toteutustavasta. Toiveenani oli, että pääsisin toteuttamaan opinnäytetyöni toiminnallisia tuokioita päiväkotiryhmään, jossa olisi lapsia joilla oli motorisia- ja kielellisiä kehityksen haasteita. Sain kahdelta päiväkodilta vastauksen sähköpostiini, näistä kahdesta valitsin päiväkodin joka otti minuun ensin yhteyttä.

Opinnäytetyöni olin aikatauluttanut niin että, toiminnalliset osuudet olisi ohjattu joulun mennessä, toiminnallisten ohjausten kohdalla pysyin hyvin aikataulussa, ja sain ohjaukset pidettyä ennen joulukuuta. Aluksi ajattelin että olisin ottanut molemmat vastauksen lähettäneet päiväkodit opinnäytetyöni toiminnalliseen osuuteen mukaan, mutta aikataulullisesti se ei valitettavasti ollut mahdollista, joten päädyin pitämään tunnit vain yhdelle päiväkotiryhmälle.

8.2 Toiminnallisen osuuden suunnittelu ja toteutus

Tarkoituksena oli pitää Vihdissä Ojakkalan päiväkodissa vuonna 2008 syntyneille lapsille motorista ja kielellistä kehitystä tukevia liikuntatuokioita. Alun perin Liikuntatuokioita on yhteensä kolme. Ennen jokaista liikuntatuokiota kävin valmistelemassa lasten kanssa yhteistä tuntiamme. Yhteisen tunnin valmistelun tarkoituksena oli askarrella liikuntatuokiossa käytettäviä välineitä. Liikuntatuokioihin valmistavia tunteja oli myös kolme.

Päiväkodin kanssa keskusteltuani tulimme siihen tulokseen että lisäisimme ohjauskertoja. Sovimme että yhden valmistelevalle tunnin jälkeen olisi aina kaksi liikunnallista tuokiota, joissa sisältö olisi sama. Näin ollen liikunnallisia kertoja tuli yhteensä kuusi ja valmistelevien kertojen määrä pysyi kolmessa. Yhden ohjauskerran kesto oli noin 45- 60min. Olin sopinut päiväkodin kanssa, että he katsovat lapset opinnäytetyöni pienryhmään. Ryhmän henkilökunnalla oli tietämys lapsien sosiaalisista-, kielellisistä- sekä motorisista taidoista, ja näin ollen heillä oli myös paras tietämys siitä ketkä lapset saivat tukea ohjaamistani tunteista, sekä lapsiryhmän vastaavuudesta opinnäytetyöni aiheeseen. Yhteistyö päiväkodin kanssa ja helppoa ja he olivat halukkaita suunnittelemaan omaa toimintaa ottaen huomioon minun ohjaukset päiväkodissa.

Liikuntatuokit painottuivat motorisiin taitoihin ja kehonhallintaan sekä kielellistä kehitystä tukeviin leikkeihin ja liikuntarasteihin. Liikuntatuokit toteutettiin 8 -10 lapsen pienryhmälle. Tunteilla käytettiin myös runoja ja musiikkia. Valmistelevat tuokit olivat hienomotoriikkaa vahvistavia tuokioita. Valmistelimme lasten kanssa yhdessä liikuntatuokioihin välineitä mm. kuvakortteja, Afrikan tähti pelin, omat tynnyliinat jne. Valmistelevien tuokioiden tarkoituksena oli osallistaa lapset ja samalla tukea hienomotorisia taitoja.

Kävin tutustumassa lapsiin ja ryhmään ennen ohjausteni alkamista. Näin minulle tuli kuva ryhmän tiloista ja tilojen rajauksesta toimintani suhteen. Tutustuin myös lapsiin ja lapset saivat jo ennen ensimmäistä ohjaustuntia tutustua minuun, joka helpotti ensimmäisen ohjaustunnin alkua ja toiminnan toteuttamista.

8.3 Toiminnallisen osuuden haasteet ja lopputulos

Toiminnallisen osuuden haasteeksi osoittautui ryhmän koko ja lasten sosiaalisten taitojen kirjo. Oman haasteensa toi myös tila, jossa toimintaa toteutettiin. Lapsiryhmän aikuiset eivät myöskään olleet itse valmiiksi miettineet omaa osallistumista ohjaustunneilleni, eivätkä arvioineet lasten avustuksen ja rajaamisen tarvetta huomioon ottaen tila ja lapsiryhmän koko.

Päiväkodin henkilöstö oli jakanut päivähoitoryhmän puoliksi, josta toinen puoli osallistui minun ohjaamaan toimintaan ja toinen puoli teki ryhmän muissa tiloissa ryhmän aikuisten kanssa omaa toimintaansa. Vaikka ryhmä oli jaettu puoliksi, oli minun ohjausryhmääni tulleilla lapsilla erilaisia kehityksen viiveitä motorisen-, puheen-, tai sosiaalistaitojen kehittymisen alueilla, joten ryhmäjako vastasi kohderyhmää jolle ohjaustunnit oli suunnattu.

Motorisen- ja kielellisen kehityksen haasteet näkyivät minulle nopeasti jo ensimmäisten tuntien aikana, ja opin avustamaan lapsia oikeissa kohdin nopeasti. Sosiaaliset haasteet tulivat esiin ohjaustilanteessa ja siinä hetkessä. Usein ryhmän aikuinen muistikin kertoi minulle lapsen erityisyydestä vasta siinä kohdin kun se tuli toiminnassa esiin. Tällaisia oli mm. kosketus-

yliherkkyys, vieraan ihmisen läheisyyden tuoma ahdistus, raivokohtaukset sekä itsensä vahingoittaminen. Omasta mielestäni oli hyvä ettei ohjaajat tuonut lapsesta kaikkea esille heti valtavana lapsen toiminnan haasteen listana, mutta toisaalta ohjaajien oma mahdollisuus osallistua tunnin seuraamiseen ja lasten avustamiseen oli vähäistä, jolloinka yhden lapsen toiminnalliset haasteet saattoi katkaista hetkeksi koko toiminnan.

suurena haasteena liikunnallisten osuuksien ohjaamisessa näyttäytyi myös tila. Ojakkalan päiväkotia on siirretty väliaikaisesti parakkeihin, kunnes uusi päiväkoti valmistuu. Ohjaustuokioissa oli käytössä ryhmän oma isompi tila, joka koostui kahdesta parakki moduulista. Tila oli kooltaan noin 7m x 7m. Koska tila toimi päivisin lasten lepotilana, ruokailutilana sekä vapaanleikin tilana, tilassa oli paljon tavaraa. Noin 50m² tilasta, meille jäi liikuntatuokion ohjaamiseen puolet eli 25m², muu tila täyttyi ryhmätilan tavaroista; sohva, ruokapöydät, tuolit, kaapistot, leikkivälineet jne. Tilan keskellä kulki myös paksut rautaiset tukipalkit, jotka tuli huomioida ohjauksessa ja leikkien sijoittamisella huomioidessa lasten turvallisuus.

Toiminta lasten- ja päiväkodin henkilökunnan kanssa oli mutkatonta ja helppoa. Päiväkoti oli sitoutunut ottamaan opinnäytetyöni tunnit mukaan toimintansa suunnitteluun ja olivat järjestäneet omaa viikko-ohjelmaansa niin että tunnit sopivat heidän viikoittaiseen toimintasuunnitelmaan.

Tuntien ohjaukseen oman haasteensa toi ryhmän tila ja lasten kehityksen erityispiirteet sekä käytössä olevien aikuisten määrä. Osassa ohjauksissa saatoin olla yksin lapsiryhmän kanssa. Toisinaan ohjaustunneilla oli mukana ryhmän oma aikuinen, joka osallistui mukavasti avustamaan erilaisissa tilanteissa. suurimman haasteen toivat tunnit joilla oli mukana toinen vieras aikuinen (päiväkodissa toimiva työssä oppija). Hänen mukana olonsa toi ryhmään tietynlaista villiintymistä ja sekasortoa, hän ei myöskään osallistunut lasten avustamiseen ja lasten palauttamiseen takaisin liikuntatuokioon, jos lapsen mielenkiinto kohdistui hetkellisesti esim. ulkona oleviin työkoneisiin.

Oman haasteensa loi myös tilan läpi kulkevat aikuiset. Koska päiväkoti oli parakkipäiväkoti. Kaikki päiväkodin sisäinen liikenne kulki lapsiryhmien poikki. Tämä liikenne häiritsi jonkin verran ohjaustuokioita. Koska lapsilla oli erityyppisiä keskittymisen- ja oppimisen häiriöitä, oli selvää että toiminnan keskeytyminen tai vieraan ihmisen ilmestyminen ryhmätilaan kesken toiminnan häiritsi lasten keskittymistä ja toiminnan jatkuvuutta.

9 Arviointi

9.1 Arvioinnin lähtökohdat

Olin luonut tuntien arvioimiseksi yksinkertaisen arviointilomakkeen, jossa oli väittämiä ja vastausvaihtoehdot kyllä ja ei. Jokaisen väittämän jälkeen sekä arviointilomakkeen loppuun oli varattu tilaa sanalliselle palautteelle. Puhuimme myös tuntia ennen ja tunnin jälkeen ryhmän aikuisten kanssa, jolloinka sain suoraa palautetta sekä pystyimme purkamaan tunnin tapahtumia.

Opinnäytetyön tunnit koostuivat osallistavista askartelutuokioista sekä liikuntatuokioista. Koska askartelutuokioiden tarkoituksena oli osallistaa lapsia ja saada lapset mukaan tulevien liikuntatuokioiden toteutukseen, näitä tunteja ryhmän aikuiset eivät arvioineet. Arviointi lomake koski siis vain liikuntatuokioita. Liikuntatuokioiden rakenne oli suunniteltu niin että kaksi kertaa peräkkäin tuokio oli sisällöltään samanlainen. Näin ollen sisällöllisesti arvioitavia tunteja oli kolme. Näistä kolmesta tunnista palautelomake täytettiin kahdesta. Kolmannesta tunnista lomaketta ei täytetty, sillä tuntia oli seuraamassa työssä oppija.

Ohjaustunnit tapahtuivat 1-2 kertaa viikossa tiistaisin ja torstaisin. Olimme jutelleet päiväkodin kanssa toteutuksien rytmistä ja päätyneet siihen että kaksikertaa viikossa tapahtuva toiminta olisi lasten kannalta parempi. Näin toiminta olisi jatkuvampaa, eikä toiminta tuokioiden väliin tulisi niin pitkää taukoa.

Liikuntatuntien arviointi tapahtui päiväkodin henkilökuntaan kuuluvan työntekijän toimesta. Henkilökuntaan kuuluva työntekijä seurasi ohjaustuntiani, ja täytti arviointilomakkeen tunnin jälkeen. Tunnista sain kirjallisen palautteen seuraavalla ohjauskerralla.

Päiväkotiryhmä oli jaettu ohjauksieni ajaksi kahteen osaan, ja toisella osalla oli päiväkotien henkilökunnan itsensä järjestämää toimintaa. Tämä vaikutti siihen, että tuntiani arvioi vain yksi työntekijä kerrallaan. Arvioimatta jäänyttä ohjauskertaa seuraamassa oli lähihoitajaksi opiskeleva työssäoppija. Koska ohjauskertaa ei seurannut kummallakaan kerralla päiväkodin henkilökuntaan kuuluva työntekijä, jäi tämä ohjauskerta kokonaan ilman palautetta. Työssäoppijalta en myöskään saanut suullista palautetta tunnista, tai kuinka hän oli kokenut ohjaustuntini sisällön tai lapsiryhmän toiminnan.

9.2 Päiväkodin henkilökunnan ja lasten arvio tuntien sisällöstä ja toteutuksesta

Päiväkodin henkilökunta täytti tunneista yksinkertaisen arviointilomakkeen, johon oli yhteensä kahdeksan väittämää ja vastausvaihtoehdot kyllä ja ei. Jokaisen väittämän alla oli myös tilaa avoimelle vastaukselle.

Päiväkodin henkilökunnan mielestä tunnit vastasivat rakenteeltaan opinnäytetyön aihetta; motorisen ja kielellisen kehityksen tukeminen liikunnan keinoin. Henkilökunnan mielestä ohjaustunnit olivat rakenteeltaan ja vaativuustasoltaan suunniteltu sopiviksi kyseessä olevalle lapsiryhmälle. Tunnit pitivät sisällään leikkejä jotka eivät olleet kohderyhmälle liian helppoja, eivätkä liian vaikeitakaan. Tunneilla leikityt liikuntaleikit toivat lapsille sopivasti haastetta, mutta leikkien vaikeusaste ei estänyt ketään lasta osallistumasta leikkiin.

Tunnit olivat pituudeltaan 45 -60min, henkilökunnan mielestä ohjaustuntien pituus oli kohderyhmälle sopiva. Lapset jaksoivat motivoitua leikkeihin ja osallistua tunnille alusta aina tunnin loppuun asti. Henkilökunnan mielestä ohjaustuntien rakenne oli johdonmukainen, ja suunniteltu huomioon ottaen ohjattavien ikä ja kehitystaso. Henkilökunta koki haasteeksi tuntien toteuttamisen päiväkodissa, päiväkodin omilla välineillä sekä arvioivat ettei heillä itsellä olisi mahdollisuutta valmistaa leikeissä tarvittavia välineitä itse.

Lapsilta sain tunnin jälkeen palautetta tunnin sisällöstä ja mielekkyydestä. Puhuimme lasten kanssa mikä tunnissa oli kivointa ja mikä ei niin mukavaa. Lasten innostus ja kiinnostus leikkeihin näkyi myös siinä kuinka kauan lapsi jaksoi keskittyä yhteen leikkiin, mitä leikkejä he halusivat leikkiä monta kertaa peräkkäin ja mitä leikkejä he toivoivat vielä seuraavillakin kerroilla leikittävän.

Opinnäytetyön aihe oli sellainen, etteivät lapset varsinaisesti pystynyt arvioimaan tuntien sisällön ja toteutuksen vastaavuutta opinnäytetyöni tavoitteisiin. Lapset arvioivat enemmänkin tunnin sisällön mielekkyyttä sekä leikkien mielekkyyttä leikkijänä.

Lasten suosikki leikeiksi nousi nallejen pelastus autioilta saarilta sekä erilaiset motoriikka radat ja numero toukat. Ilmapallojen pompottelu oman kehon osilla (päällä, jaloilla, käsillä), kaverin kanssa ja pahvipötköillä ei jaksanut innostaa lapsia kovin pitkään.

9.3 Oman toiminnan arviointi

Omasta mielestäni tunnit onnistuivat hyvin. Päiväkoti antoi minulle tilaa toteuttaa ajatustani ja toimintaa suunnitellulla tavalla. Itselleni tuli tunne, ettei päiväkotiin oltu aikaisemmin tehty tämän tyyppisiä opiskelija töitä. Ohjaajana itselle oli mielekästä kun pääsi vapaasti toteuttamaan suunnitelmaansa, mutta opinnäytetyön näkökulmasta olisi yhteistyökumppanin hie-
man kriittisempi työote tuonut enemmän rakentavaa ja kehittävää työotetta työhöni.

Opinnäytetyötäni suunnitellessa, minulla oli ajatus että opinnäytetyöni koostuisi teoreettisesta viitekehyksestä, toiminnan suunnittelusta sekä toteutuksesta sekä kirjallisesta työstä ja oman toiminnan arvioinnista. Opinnäytetyötäni suunnitellessa en osannut huomioida tutki-

muksellista osaa opinnäytetyössäni, vaan ajatukseni oli enemmänkin luoda päiväkodille malli toiminnan toteuttamisesta, ottaen huomioon liikunnan käyttäminen motorisen- ja kielellisen kehityksen tukemisessa.

Keskusteltuani ohjaajani kanssa, kävi ilmi että myös toiminnallisessa opinnäytetyössä tulisi olla mukana ns. tutkiva työote, jonka kautta toiminnallista osuutta pystyttäisiin arvioimaan. Tähän tutkimukselliseen osuuteen arvioin voivani käyttää tunneilta saatuja palautteita, jotka koskivat tuntien rakennetta ja ohjattujen tuntien sisällön vastaavuutta opinnäytetyöhöni. Huomasin kuitenkin että palautteista saatu tieto jäi hyvin suppeaksi, ja näin ollen myös arviointi ja analysointi vajaaksi. Laajempi arviointilomake ja asioiden pilkkominen pienempiin osiin olisi tuonut enemmän tietoa, ja näin olisin voinut paremmin analysoida ja arvioida toimintaani, sekä opinnäytetyöni sisältöä osana päiväkodissa tehtävää motorisen- ja kielenkehityksen tukemista.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli antaa päiväkodille ja päiväkotiryhmälle ideoita ja toimintamalleja liikunnantoteuttamiseen oppimisen välineenä. Tavoitteeni oli selkeä ja toteutettavissa oleva. Mielestäni toiminta jota toteutin osana opinnäytetyötäni vastasi opinnäytetyöni tavoitetta, ja näin ollen opinnäytetyölleni annetut tavoitteet toteutuivat.

10 Oman ammatillisen osaamisen arviointi

Ihminen on aina keskeneräinen ja voi aina pyrkiä parempaan ja uuden oppimiseen. Ihminen oppii kokemuksen ja itse refleksiivisyyden kautta. Ihminen voi oppia juuri keskeneräisyyden takia. Aina voi oppia, kehittyä ja muuttua. Ihminen oppii joka hetki, jopa silloin kun ei itse tietoisesti kiinnitä siihen huomiota.

Hyvän työntekijän tulee pystyä muuttamaan toimintaansa, olla valmis oppimaan uutta sekä osattava arvioida omaa toimintaansa. Työntekijän kehittyminen voi estyä, jos hän ei ole valmis oppimaan uutta, ja luopumaan jostain vanhasta. Konstruktiivinen oppimiskäsitys lähtee siitä, että ihminen rakentaa tietoa kokemuksiensa kautta ja jäsentää sitä aikaisempiin kokemuksiinsa. Aikaisempi tieto on uuden tiedon pohjana. Kun ihminen oppii uutta, ja hänen tietopohjansa kasvaa, samalla hänen tietopohjansa syventyy.

Knowlesin teoria perustuu neljään olettamukseen. Ensimmäisen käsityksen mukaan kypsyessään ihmisen minäkäsitys muuttuu kohti itsenäisyyttä ja itseohjautuvuutta. Toisen käsityksen mukaan ihmisen karttuva elämäkokemus toimii oppimisen resurssina. Kolmas käsitys on, että aikuisen oppiminen sitoutuu vahvasti hänen elämänsä yhteiskunnallisiin rooleihin ja ikäänsä. Neljäs oletamus on, että aikuisen positiivinen suhtautuminen heijastuu oppimiseen jolla on

välitöntä sovellusarvoa. On kuitenkin huomioitava että aikuisen yksi tärkeimmistä uuden oppimisen säätelijä on suhtautuminen muutokseen.

(Koivunen 2009, 146-148.)

Itsearviointin suurin ero muihin arviointimenetelmiin on että arvioijana toimii sama henkilö, joka suorittaa toiminnan. Muiden arviointien rinnalla, itsearviointi on minäkäsityksen kannalta keskeinen arviointimenetelmä. Itsearvioinnissa on eettisesti tärkeää, että arvioitava pääsee vaikuttamaan oppimisensa tavoitteisiin sekä toimintaan millä tavoitteisiin on mahdollista päästä. (Ihme 2009, 96-98.) Itsearvioinnissa henkilö arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan, ja ottaa kantaa suorituksiinsa, oppimiseensa sekä omaan toimintaansa. (Hätönen 2011, 32-33.)

Omassa opinnäytetyössäni lähtökohtana lähteä tekemään toimintaan päiväkotiin oli kaksi ulotteinen. Toisaalta lapsiryhmien kanssa toimiminen oli minulle ennestään tuttua, mutta päiväkotitoimintaympäristönä oli minulle täysin uusi ja ennalta kokematon. Kokemattomuus päiväkotiympäristöstä toi opinnäytetyöhön oman haasteensa, sillä toimintaympäristö muokkaa paljon toimijaa. Lapsi voi olla erilainen eri tilanteissa ja eri ympäristöissä, ja itselläni oli ajatus päiväkodista vahvana itsenäisenä toimintaympäristönä.

Lastenliikunnan ohjaamisesta minulla on pitkä yli 10 vuoden kokemus. Kuitenkin ohjaajana olen toiminut enemmän lajivalmentajana ja tietyn liikuntamuodon ohjaajana. Tällöinkin kyse on lapsen motoristen- ja sosiaalisten taitojen tukemisesta, mutta lähtökohdiltaan tämän tyyppinen ohjaus on hyvin erityyppistä kun päiväkodissa tapahtuva lasten ohjaus. Päiväkodissa lasten ohjaus lähtee yleisistä laaja-alaisista ohjauskokonaisuuksista, joiden sisältö on lasta tukeva ja pedagoginen. Päivähoidossa tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä kokonaislaatusesti, eikä siellä syvennytä varsinaisesti yhden taidon tai valikoitujen taitojen kehittämiseen ja tiedon syventämiseen.

Vaikka taustani on hyvin pitkälti lajivalmennuksessa ja yksilötaidon kehittämisessä ja tukemisessa, katson että ohjaajana olen hyvin pitkälti sosiaalisia ja ryhmätaitoja ohjaava. Itselleni on aina ollut tärkeää että kaikilla lapsilla on mahdollisuus harrastaa monipuolisesti liikuntaa. Olen myös sitä mieltä että lapsen tulee saada kokea ja kokeilla monipuolisesti erilaisia harrastuksia. Meidän aikuisten tulisi antaa lapselle mahdollisuus liikuntaan, taiteeseen, tieteeseen sekä toimintaan yksilönä että ryhmässä.

Aikaisempi tausta ohjaajana antoi minulle rohkeutta lähteä toteuttamaan myös tätä opinnäytetyötä. Kiinnostukseni liikuntaan ja erilaisten oppimisympäristöjen luomiseen lähtee itsestäni ja kokemuksestani millainen itse olen oppijana. Myös oman elämäni varrelle sattuneet tuen tarpeet ja varsinkin kielellisen oppimisen vaikeudet olivat innoittajana tähän opinnäytetyöhön.

Olen tottunut ohjaamaan isojaikin lapsiryhmiä, ja minulla on kokemusta olla ohjaajana yksin lapsiryhmän kanssa. Tästä syystä opinnäytetyöhöni lapsiryhmän kokoa miettiessäni olin hyvin suureellinen. Jälkikäteen mietittynä lapsiryhmän olisi voinut rajata pienemmäksi tai käyttää lapsiryhmän kokoamiseen ajatusta tukilapsi ja tukea tarvitseva lapsi, jolloinka ohjaaminen olisi ollut helpompaa. Jälkikäteen mietinnynä opinnäytetyön toteuttaminen olisi ollut sopiva tehtäväksi parityönä, jolloinka olisi saanut tukea ohjaustilanteissa lasten avustamiseen ja rajaamiseen. Kuitenkin itsestäni lähevistä syistä lähdin toteuttamaan opinnäytetyötä yksin, ja mielestäni pärjäsinkin hyvin.

Olen tyytyväinen siihen että lähdin itse kehittämään tuntien sisältöä. Tuntien sisällöissä käytin hyväkseni osaamista ja kokemuksiani lasten kanssa toimimisesta ja erilaisten tukitoimien käytöstä. Vaikka erilaisten motoristen- ja kielellisten tuntien ohjaamiseen löytyykin paljon valmista materiaalia, minulle oli tärkeää että suunnittelen toimintatuokiot itse samoin kun leikit.

Minun oli helppo kohdata lapsiryhmä ja toimia lapsiryhmän ohjaajana. Myös erillaiset rajaa- mistilanteet oli minulle entuudestaan tuttuja, ja tästä syystä minun oli myös helppo lähestyä lasta eri tilanteissa. Päiväkoti ympäristönä ei ole minulle entuudestaan kovinkaan tuttu, mutta kiinnostus toimia varhaiskasvatuksesta kasvattajana ja halu syventää tietojani ja taitojani on antanut minulle varmuutta ja rohkeutta hypätä vieraaseen toimintaympäristöön.

Opinnäytetyöni tunteihin sain mielestäni koottua johdonmukaisen ja opinnäytetyöni aihetta vastaavan toiminnallisen sisällön. toimintaa suunnitellessa mietin tarkkaan millaisia leikkejä otan ja missä järjestyksessä. Halusin tehdä tunteista myös yhtenäisiä, jonka takia loin itse tunteihin sopivat aloitus- ja lopetuslorut. Näin tunnin alku oli lapsille tuttu ja heidän oli heti helppo tulla mukaan, sekä tunnin loppuessa lapset tiesivät lorusta että tunti on nyt loppumassa ja osasivat suhtautua siihen oikealla asenteella. Alkuloru ja loppuloru toivat myös johdonmukaisuutta aloitukseen ja lopetukseen. Tunnit eivät alkaneet suoraan toiminnalla eivätkä myöskään loppuneet töksähtäen leikin loputtua. lorut antoivat polun tunneille ja tunneilta pois.

11 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli minulle suuri haaste, mutta samalla mielenkiintoinen kokemus. Lähdin innolla mukaan projektiin ja etsimään opinnäytetyöni aihetta, sisältöä ja rajausta. Aihetta valittaessa minulle oli tärkeää että opinnäytetyöstäni olisi hyötyä yhteistyökumppanileni ja että aihe olisi myös minua itseäni kiinnostava.

Opinnäytetyöni aihe syntyikin yhdessä yhteistyö kumppanini kanssa, hänen ehdotuksestaan että opinnäytetyö olisi liikunnallinen ja omasta mielenkiinnostani lapsen kielen kehityksen tukemiseen päiväkodeissa. Halusin tuoda opinnäytetyössäni esiin liikunnan monipuolisuuden, ja sen miten eritavoin liikuntaa voidaan hyödyntää päiväkodeissa. Motoristen taitojen tukemisessa ja oppimisessa liikuntaa käytetään monipuolisesti, mutta tietoa liikunnan käytöstä myös muiden taitojen oppimiseen tulisi mielestäni syventää ja hyödyntää laajemmin päiväkodeissa.

Kirjallisuudessa on jo hyvin tietoa motoristen- ja kielellisten vaikeuksien yhteydestä toisiinsa. Myös liikunnan mahdollisuuksista toimia matematiikan, kielenkehityksen sekä sosiaalisten taitojen opettelussa on jo jonkin verran materiaalia saatavilla, mutta tämän tiedon vieminen ja käyttöön ottaa varsinkin varhaiskasvatuksessa on mielestäni todella tärkeää.

Tästä syystä halusin lähteä kehittämään opinnäytetyötäni ajatuksena luoda opas liikunnallisiin tuokioihin, joilla pystytään tukemaan lapsen motorista- ja kielellistä kehitystä.

Opinnäytetyössäni kunnioitettiin lapsiryhmään osallistuneiden lasten yksityisyyttä ja jokaisen lapsen vanhemmalta pyydettiin kirjallinen lupa opinnäytetyön toiminnallisiin osuuksiin osallistumisesta. Vanhemmilta pyydettiin myös kuvaus- ja kuvien julkaisu lupa.

Vanhemmille toimitettu saatekirje oli tehty Hanna Vilkan Tutki ja kehitä ohjeistuksen mukaan siitä mitä saatekirjeestä tulisi tulla ilmi. Vilkan ohjetta olin muokannut ottaen huomioon, ettei opinnäytetyöni ollut tutkimuksellisesti kvantitatiivinen tai kvalitatiivinen, vaan opinnäytetyöni tuotos syntyi toiminnallisesta osuudesta.

Opinnäytetyöni sisällön arviointi suhteessa opinnäytetyöni aiheeseen syntyi toiminnallisten tuokioiden sisällön arvioinnista. Sisällön arviointiin osallistui päiväkodin henkilökuntaan kuuluva työntekijä, joka toimi myös lapsiryhmän ohjaajana.

Opinnäytetyöni suunnittelu käynnistyi syksyllä 2013. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön päädyin kun yhteistyötahoni hylkäsi ensimmäisen opinnäytetyöni aiheen ja ehdotti minulle että työni voisi painottua liikuntaan. Kiinnostukseni liikuntaan ja oman elämäni kokemukset erilaisista oppimisen haasteista synnyttivät aiheeni. Motorisen- ja kielellisen kehityksen tukeminen liikunnankeinoin, oli aiheena sellainen jonka koin hyväksi toteuttaa toiminnallisena. Uskon että opinnäytetyöni antoi minulle sekä yhteistyökumppanilleni enemmän juuri toiminnallisesti toteutettuna, kuin tutkimuksellisista lähtökodista toteutettaessa.

Liikuntavihkosen hyödyntämiselle on mielestäni täydet mahdollisuudet. Toivoisinkin että voisin jatkossa olla itse opastamassa päiväkoteja oppimista tukevaan liikuntaan. Tarkoituksenani on jatkaa erilaisten leikkien ja tuntien kehittelyä myös työelämässä.

Viitekehyksen kokoamiseen käytin laaja-alaisesti hyväksi saatavalla olevaa kirjallisuutta. Viitekehystä kootessani käytin hakusanoina mm. motorinen kehitys, kielellinen kehitys, lapsen kehitys, puheen kehitys, päiväkodin pedagoginen kasvatus, päiväkotiliikunta, lastenliikunta, liikunta pedagogia jne. halusin saada laajan näkemyksen ja tietoperustan opinnäytetyöni aiheelle.

Opinnäytetyönäni kootessani ja toteuttaessani yhteistyö päiväkodin kanssa sujui hyvin. Omasa työskentelyssäni toiminnallinen ohjaus oli selkeästi minun vahvinta osaamistani. Minusta oli myös hyvässä mielessä haastavaa ja mielekästä suunnitella ja kehittää liikuntatuokioiden leikkejä. Haasteellisinta opinnäytetyöni toteuttamisessa oli tiedonhankinta ja opinnäytetyöni rajaukseen menevän tiedon löytäminen.

Opinnäytetyötäni tehdessä, syntyi ideoita myös mahdollisille jatkotutkimuksille.

Jatkotutkimuksissa voitaisiin selvittää käytetäänkö liikuntaa apuna päiväkodeissa kielellisten- ja matemaattisten taitojen oppimiseen.

Seurantatutkimus lapsen taitojen kehittymisestä erilaisessa oppimisympäristössä voisi olla hyödyllinen tutkimuksen aihe päiväkodeille ja mietittäessä erilaisia tuki- ja kuntoutusmuotoja.

Lähteet

Hätönen, H. 2011. Osaamiskartoituksesta kehittämiseen. Helsinki: Educa Instituutti

Ihme, I. 2009. Arviointi työvälineenä, Lasten ja nuorten kasvun tukeminen. Jyväskylä: Ps-Kustannus.

Karvonen, P. 2002. Hyppää pois! Lapsen motoriikan arviointi ja kehittäminen. 2 painos. Helsinki: Tammi.

Kauranen, K. 2011. Motoriikan säätely ja motorinen oppiminen. Tampere: Liikunatieteellinen Seura.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito, Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: Ps-kustannus.

Koppinen, M-L. Lyytinen, P. & Rasku- Puttonen, H. 1989. Lapsen kieli ja vuorovaikutustaidot Helsinki: Kirjayhtymä.

Pulli, E. 2013. Lupa liikkua liikuntaleikkejä ja -tuokioita varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Lastenkeskus.

Pulli, E. 2001. Opi liikkuen, liiku leikkien. Kustannusosakeyhtiö. Helsinki: Tammi.

Rintala, P. Ahonen, T. Cantell, M. Nissinen, A. 2005. Liiku ja Opi Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Jyväskylä: Ps-kustannus.

Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen, T. Keronen, R. 2003. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Jyväskylä: Ps-Kustannus.

Sosiaali ja Terveysministeriö. Opetusministeriö. Nuori Suomi Ry. 2005. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Zimmer, R. 2011. Psykomotoriikan käsikirja, teoriaa ja käytäntöä lasten psykomotoriseen tukemiseen. Keuruu: vk-kustannus Oy.

Kuviot

Kuvio 1 Teoreettinen viitekehys.....	8
--------------------------------------	---

Taulukot

Taulukko 1 Yleisiä motorisia ongelmia oppimis- ja leikki-tilanteissa	10
Taulukko 2 Kielen kehitys ennen kouluikää	12
Taulukko 3 Lapsen kielen kehityksen arvioinnin tarve	13

Liitteet

Liite 1 saatekirje	33
Liite 2 Arviointilomake	34
Liite 3 Liikuntatunti suunnitelmä 1	37
Liite 4 Liikuntatuntisuunnitelma 2	38
Liite 5 Liikuntatunti suunnitelma 3	39
Liite 6 MotoRoc liikuntavihkonen ideoita motorisen- ja kielellisen kehityksen tukemiseen liikunnalla	40
Leikki 1 Numerotoukka.....	40
Leikki 2 Afrikantähti.....	42
Leikki 3 Sanataulut	43
Leikki 4 Ilmapallojen pompottelu.....	45
Leikki 5 Nallejen pelastus autiolta saarelta.....	46
Leikki 6 Hyppynarusta lapsen alkukirjain.....	47
Leikki 7 Matikka peli	48
Leikki 8 Motoriikka rata 1	49
Leikki 9 Motoriikkarata 2	51
Leikki 10 Pihaleikki Aarrejahti.....	52
11. Loppurentoutus	54
12. liikuntatuokion aloitus- ja lopetuslorut	55
13.Nopan kuvat.....	56
14.Vinkkejä liikuntavälineisiin:.....	57

Liite 1 saatekirje

Hyvä vastaanottaja

Opiskelen Sosionomi Amk tutkintoa Laurea Otaniemessä ja tarkoitukseni on valmistua keväällä 2014. Opinnäytetyöni on ns. toiminnallinen opinnäytetyö ja sen aiheena on motorisen- ja kielellisen kehityksen tukeminen päiväkodissa pienryhmätoimintana.

Opinnäytetyötäni varten ohjaan Ojakkalan päiväkodissa vuonna 2008 syntyneille lapsille liikuntaa sekä valmistelemme lasten kanssa yhdessä liikuntatunteja. Opinnäytetyöstä kokoon vihkon jossa on valmiita tuntipohjia motorista- ja kielellistä kehitystä tukevaan liikuntaan, sekä ideoita liikuntatuntien valmisteluun yhdessä lasten kanssa.

Lasten nimet eivät tule esille opinnäytetyössäni. Opinnäytetyössä tullaan mainitsemaan että kyse on 5 vuotiaista lapsista (syntymävuosi 2008), sekä päiväkotia ja kunta jossa mallitunnit on ohjattu.

Opinnäytetyön vastaavana opettajana toimii xxxxx xxxxx (etunimi.sukunimi@laurea.fi)

Yhteystietoni löydät saatekirjeen alareunasta. Jos teillä on kysymyksiä koskien opinnäytetyötäni parhaiten saatte minuun yhteyden sähköpostilla. Huomaattehan että sähköpostini sukunimi on eri kuin nykyinen sukunimeni.

Syksyisin terveisin

Piia Viitanen
050-xxxxxx
piia.hartikka@laurea.fi

Annan suostumukseni että lapseni _____ (lapsen nimi)

saa osallistua liikuntatunneille ja tuntien valmisteluun, jotka toteutetaan osana Laurea ammattikoulussa opiskelevan Piia Viitanen opinnäytetyötä.

Lapseni saa esiintyä valokuissa jotka on otettu opinnäytetyötä varten. Lapsen kasvot eivät näy kuvissa

Suostun / en suostu että lapseni esiintyy kuvissa

Lapseni saa esiintyä valokuissa jotka on otettu opinnäytetyötä varten. Lapsen kasvot näkyvät kuvissa

suostun / en suostu että lapseni esiintyy kuvissa

Päiväys

allekirjoitus / allekirjoitukset

Lasten ja heidän vanhempiensa henkilötiedot ovat luottamuksellisia. Lasten osallistumisluvat ovat vain opinnäytetyötä tekevän opiskelijan hallussa.

Liite 2 Arviointilomake

ohjatun tunnin seuraaminen

1. Vastasiko tunti opinäytetyön aihetta motorisen- ja kielellisen kehityksen tukeminen päiväkodissa

kyllä / ei

2. Oliko suunnitellut leikit kohderyhmälle sopivia vaikeusasteeltaan kyllä / ei

3. Oliko suunnitellut leikit kohderyhmälle liian helppoja kyllä / ei

4. ohjaustunti on 45 -60min, ohjaustunti on sopivan mittainen ryhmälle kyllä / ei

5. Ohjaustunnin rakenne oli johdonmukainen kyllä / ei

6. Ohjaustunnilla käytetyt välineet olivat ikäryhmälle sopivia kyllä / ei

7. päiväkodista löytyy välineet ohjaustunnin ohjaamiseen jatkossa kyllä / ei

8. ohjaustunnin välineet olivat sellaisia joita pystymme valmistamaan itse kyllä / ei

Avoim palaute:

Kiitos palautteesta!

Piia

Liite 3 Liikuntatunti-suunnitama 1

- Alkukoru
Nousen ylös
kurotan korkealle
taivutan kohti lattiaa
peruutan mahalleni
kierähdän selälleni
potkin kattoa kohti
tömistän lattiaa
nousen istumaan

- Nallejen pelastus autiolta saarelta

- sanataulut

- Oma lakukirjain hyppynarusta

- loppurentoutus

- Loppukoru
Laitan pussiin välineet
hiljaa hiivin paikoilleen
pääni painan tyynyyn pieneen
hetken huilaan
nousen ylös
liikun jonoon karhun käynnillä

Liite 4 Liikuntatunti-suunnitelma 2

- Alkuloru
Nousen ylös
kurotan korkealle
taivutan kohti lattiaa
peruutan mahalleni
kierähdän selälleni
potkin kattoa kohti
tömistän lattiaa
nousen istumaan
- Ilmapallon kopittelua kaverin kanssa ja ryhmässä
- Ilmapallo + putkilo yksin ja pareittain
- Leikkivarjo + ilmapallot
- Rentoutus leikkivarjon päällä + hieronta
- Loppuloru
Laitan pussiin välineet
hiljaa hiivin paikoilleen
pääni painan tyynyyn pieneen
hetken huilaan
nousen ylös
liikun jonoon karhun käynnillä

Liite 5 Liikuntatunti-suunnitelma 3

- Alkuloru
Nousen ylös
kurotan korkealle
taivutan kohti lattiaa
peruutan mahalleni
kierähdän selälleni
potkin kattoa kohti
tömistän lattiaa
nousen istumaan

- Numerotoukat

- Afrikan tähti

- Loppurentoutus leikkivarjon päällä + hieronta

- Loppuloru
Laitan pussiin välineet
hiljaa hiivin paikoilleen
pääni painan tyynyyn pieneen
hetken huilaan
nousen ylös
liikun jonoon karhun käynnillä

Liite 6 MotoRoc liikuntavihkonen ideoita motorisen- ja kielellisen kehityksen tukemiseen liikunnalla

Leikki 1 Numerotoukka

Lasten kanssa yhteinen valmistelu:

- Piirrä valmiiksi pahvisia ympyrän malleja sekä tossun malleja
- Jaa lapsille pahvit A4 pyydä lapsia piirtämään ympyrä ja tossuja niin monta kun pahville mahtuu
- Lapsi leikkaa itse ympyrän ja tossut pahvista
- lapsi piirtävät ympyrään toukan kasvot (-silmät, nenän ja suun)
- lapsi liimaa toukalle tuntosarvet (piipunkrassi) sekä tossut 2kpl
- lapsi kirjoittaa oman nimen toukan pään taakse

Vinkki: laita esille toukan mallipää jolloinka lapsen on helpompi hahmottaa, mitä ollaan tekemässä

- Ylimääräiset toukanjalat käytetään valmiiseen lukutoukkaan, joka voidaan liikuntatuokion jälkeen laittaa esille ryhmätilaan.
- Aikuinen voi itse tehdä toukan loput osat(luvut 1-10), tai aikuinen voi yhdessä lasten kanssa askarrella myös nämä, väritettävien lukujen avulla.

Numerotoukka leikki:

- Jokainen lapsi ottaa liikuntatuokiolle mukaan oman toukanpään
- aikuinen laittaa leikkimistilan toiseen päähän numeroilla varustetut ympyrät numero latiaa kohti
- Lasten kotipesän ja numeroiden väliin rakennetaan tiet, joita pitkin numerot voi hakea yksi kerrallaan
- Tiet voi koostua esim seuraavista:
 - o hyppynaru (lapsi kävelee hyppynarua pitkin)
 - o tuolit (lapsi ryömii tuolien alta)
 - o tyyny (lapsi kävelee tyynyjen päältä)
 - o penkki (lapsi kävelee penkin päältä)
 - o renkaat (lapsi hyppää renkaasta toiseen)
- Kun lapsi on hakenut kaikki numerot 1 -10, hän järjestää ne oikeaan järjestykseen toukan pään taakse
- Aikuinen käy tarkistamassa järjestyksen ja auttaa tarvittaessa lasta
- Leikki toteutuu parhaiten, kun yhdessä kotipesässä on 1-2 lasta keräämässä numero-toukkaa

Vinkki: Samaa toukan päätä voi käyttää myös kirjainleikissä:

- o Lapsi etsii oman nimensä kirjaimet
- o Aakkoset jne...

Leikki 2 Afrikan tähti

Lasten kanssa yhteinen valmistelu

- Aikuinen varaa paketin pieniä pahvilautasia ja tähdet malleja
- Lapset piirtävät pahvilautasille tähden kuvia ja värittävät ne

Afrikantähti leikki

- Pahvilautaset laitetaan lattialle tähti kohti lattiaa
- Lasten kotipesän ja tähtien väliin rakennetaan kulkureitit esim.
 - o ryömimistunneli
 - o jalanjäljet
 - o hyppynarukäärme
- lapsi voi hakea tähden vain käyttämällä kulkureittejä
- kun kaikki tähden on haettu lasketaan montako tähteä kullakin lapsella / joukkueella on

Vinkki: tähtien sekaan voi jättää tyhjiä lautasia, jotka käännetään takaisin väärinpäin ja lapsi joutuu palaamaan kotipesään ilman tähteä

- Leikki toteutuu parhaiten, kun yhdessä joukkueessa on 2-3 lasta

Leikki 3 Sanataulut

Yhteinen valmistelu:

- Aikuinen valitsee sanataulun kuvat (värityskuvina)
- Lapset värittävät kuvat
- Aikuinen voi etisä myös väritettäviä kirjaimia, joita lapset voi värittää

Taulujen tekeminen

- A4-paperille liimataan kuva ja kuvan viereen isoilla kirjaimilla sana esim. kuvassa on kissa, jolloin kuvan viereen tavutetaan sana KIS-SA
- Pahviympyröille tehdään tarvittavat kirjaimet (yksi kirjain per ympyrä)

sanataululeikki

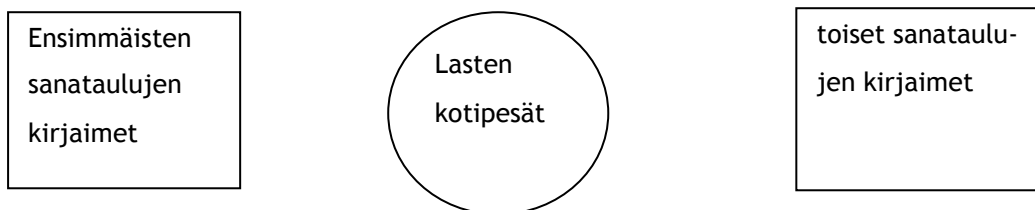
- Kirjaimet laitetaan liikuntatilan toiseen päähän kirjainosa väärinpäin
- Lapsille jaetaan sanataulu
- lapsi hakee kulkureittejä pitkin yhden kirjaimen kerrallaan niin, että kirjaimista muodostuu taulussa oleva sana
- kun lapsella on kaikki kirjaimet, lapsi järjestää kirjaimet oikeaan järjestykseen
- aikuinen käy tarkistamassa, että kirjaimista muodostui sanataulun mukainen sana

Vinkki: Aikuinen voi pyytää lasta luettelemaan kirjaimet ja kysyä lapselta mikä sana kirjaimista muodostui (kuva kertoo lapselle oikean vastauksen vaikka lapsi osaisikaan lukea)

- kun lapsi on tehnyt yhden taulun, voi hänelle antaa seuraavan kirjaintaulun

Vinkki: Jotta leikki sujuisi helpommin voi tauluja olla vain yksi per lapsi, jolloinka kirjainympyröitä on vähemmän, ja oma kirjain löytyy helpommin. Tällöin leikin voi toistaa kun kaikki ovat saaneet oman sanansa valmiiksi ja vaihtaa taulut lasten kesken.

Vinkki: ensimmäisen sanataulun kirjaimet on laitettu eri kohtaan kun toisen sanataulun kirjaimet, tällöin lapsi vaihtaa leikkimissuuntaa kesken leikin. Toisen sanataulun kirjaimet on voitu tehdä myös erivärisille ahveille kuin ensimmäisen.

Leikki 4 Ilmapallojen pompottelu

Lasten kanssa yhteinen valmistelu:

- Voitte lasten kanssa yhdessä tehdä sanomalehdestä tai pahvista pötkylät (pahvimailat)

Ilmapallojen pomputteluleikki

- Lapset pomputtelevat ilmapalloa ensin parin kanssa toisilleen, lapset voivat käyttää pomputtelussa koko kehoaan, päätä, käsiä, jalkoja jne..
- Tämän jälkeen lapsille jaetaan pötkylät, joilla lapset voivat pomputella ilmapalloja itseksensä.
- Tämän jälkeen lapset voivat kokeilla pomputella ilmapalloja pötkylöillä parilta toiselle

Vinkki: Sain kangsrullien sisällä olevia kovia pahvipötköjä kangaskaupasta, kun laitoin kangaskauppaan viestiä ja kerroin mihin käyttöön pötköt tulevat. Kangaskaupat kierrättävät pötköjä, mutta huonokuntoiset /katkenneet tai taittuneet pötköt menevät roskiin. Näistä huonokuntoisistakin saa leikattua lapsille tähän leikkiin sopivia mailoja

Leikki 5 Nallejen pelastus autiolta saarelta

Lasten kanssa yhteinen valmistelu:

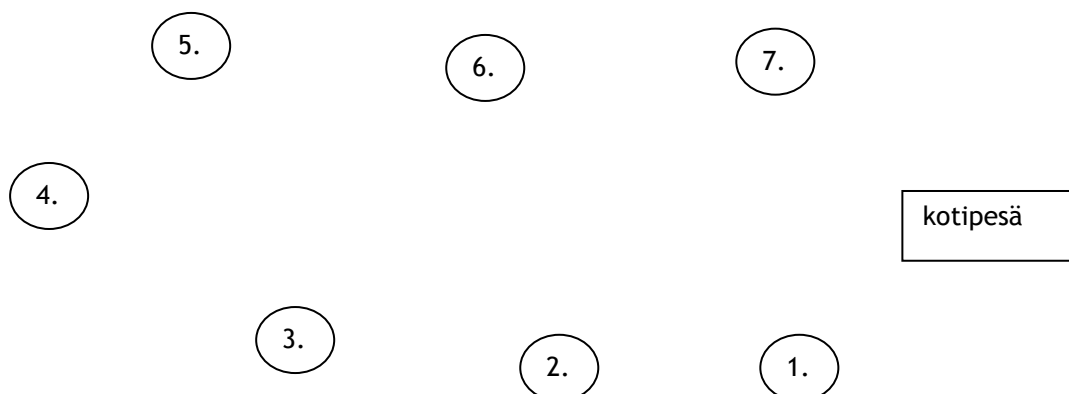
- Lapset voivat rakentaa itselleen omat nopat (esim. maitopurkista)
- Nopan sivuille liimataan erilaisia kuvia, joissa on liikkumistyylejä
 - o rapukävely
 - o yhdellä jalalla hyppiminen
 - o karhunkäynti
 - o ryömiminen
 - o kieriminen
 - o jättiläisenä liikkuminen
 - o jne..

Vinkki: myös aikuinen voi valita jokaiselle lapsella lapsen motorisen kehityksen mukaiset kuvat, ja kuva, t jotka tukevat lapsen kehitystä

Nallejen pelastus autiolta saarelta

- Eripuolelle liikuntatilaa laitetaan nalleja (esim. tuolien päälle tai vanteiden sisään)
- joku lapsista heittää noppaa (tai jokainen lapsi heittää omaa noppaansa)
- Nallet haetaan yksi kerrallaan, ja liikkuminen tapahtuu nopan osoittamalla tyylillä
- Kun ensimmäinen nalle on haettu, heitetään uudestaan noppaa/noppia ja liikutaan seuraavalle saarelle taas nopan osoittamalla tavalla.
- näin jatketaan, kunnes kaikki nallet on pelastettu ja päästään takaisin kotipesään
- Tarkoituksena on, että jokaisella lapsella on yksi nalle mukana, kun palataan kotipesään

Vinkki: Myös heittovuorossa / nallen kantovuorossa oleva lapsi voi vuorollaan määrätä, mikä nalle pelastetaan seuraavana

Leikki 6 Hyppynarusta lapsen alkukirjain

Lapsen kanssa valmistelua

- Tee kirjain kortit, joista löytyy ryhmän lapsen alkukirjain
- Lapsi voi itse värittää oman alkukirjaimensa
- voitte laminoida kortit lasten kanssa yhdessä

Hyppynarusta lapsen alkukirjain

- Kirjainkortit jaetaan lapsille
- jokainen lapsi muotoilee oman alkukirjaimensa mallin mukaan hyppynarusta / hyppynaruista
- Kun kaikki ovat saaneet oman alkukirjaimensa valmiiksi, kirjain kortti jätetään hyppynarun viereen
- jokainen lapsi kiertää kaikki hyppynarukirjaimet ja kävelee ne läpi

Vinkki: jos hyppynaruja ei ole tarpeeksi, voi kirjaimiin yhdistää eri liikuntavälineitä
A-kirjaimen väliviivan voi tehdä esim. vanteista tai huopa-alusista / jalankuvista

Leikki 7 Matikka peli

Lapsen kanssa valmistelua

- Kokoa lapsen kanssa numero-kortit yhdessä
- leikatkaa numerot 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10
- liimatkaa numero kortin keskelle ja numeron alle yhtä monta pahviympyrää
- Laminoikaa kortit yhdessä

Matikkapeli

- pelissä voi olla esim. kolmen hengen joukkueet
- Lapsi hakee ensin kulkureittiä pitkin yhden kortin ja tuo sen joukkueelleen
- toinen lapsi lähtee hakemaan reittiä pitkin yhtä monta palloa, kuin kortissa on luku
- kun lapsi on tullut pallojen kanssa kotipesään, kolmas lapsi lähtee hakemaan seuraavaa korttia
- Näin jatketaan, kunnes kaikki kortit on haettu
- Lopuksi lasketaan, kuinka monta palloa kullakin joukkueella on, palloja tulisi olla yhtä monta, kuin korttien summa on.
- Pienet pallot korteissa auttavat lasta laskutehtävästä suoriutumisesta

Vinkki: mitä pienemmillä luvuilla pelataan, jää pallojen lopullinen yhteenlaskettu summa pienemmäksi, näin voidaan helpottaa / vaikeuttaa leikkiä

Leikki 8 Motoriikka rata 1

Rasti 1 Putkesta ryömiminen

Rasti 2 Harppauksia huopajälkien päältä kävellessä

Rasti 3. Säkkihyppyä kahden rastipaikan välillä

Rasti 4 10 hyppyä trampoliinilla

Rasti 5 Kuperkeikkoja matolla

Rasti 6 Kaksi vannetta kiinnitetty teipillä puolapuihin. Lasten tuli kulkea van-
teista läpi

Rasti 7 Tasapainottelu (samanlaiset kävelypurkit voi askarrella
esim. kahdesta lasten hiekkäämpäristä

Leikki 9 Morotiikkarata 2

- Lapset jaetaan joukkueisiin
- Yksi lapsi joukkueesta suorittaa kerrallaan radan
 - o Rasti 1 lötköpotkää pitkin kävely (tasapaino)
 - o Rasti 2 hernepussien heittäminen vanteeseen (silmä-käsikoordinaatio)
 - o Rasti 3 pallon kanssa törppöjen pujottelu (silmä-jalkakoordinaati)
- lapsi palaa rataa pitkin myös takaisin päin eli
 - o Rasti 3
 - o Rasti 2
 - o Rasti 1

Vinkki: Joukkueen sopiva koko on 2-3 lasta, joukkue voi suorittaa radan läpi niin monta kertaa kuin ehtii, ennen kuin aikuinen lopettaa leikin. Näin vältetään kilpailemiselta ja hosumiselta.

Leikki 10 Pihaleikki Aarrejahti

Lasten kanssa valmistelua

- Lapset voivat käydä ottamassa valokuvia päiväkodin pihasta
- valokuvista tehdään rastikortit
- rastikortin taakse tehdään tasku, esim. teipataan pahvi kortin taakse taskuksi

Aarrejahti

- Aikuinen käy liinnittämässä rastikortit
- Rastikortissa on kuva seuraavan rastin olinpaikasta sekä rastikortin takana kirjain, joka lapsen tulee ottaa mukaan (lapsi kiinnittää kirjaimen omaan tehtäväkorttiinsa).
- Lapsi kulkee oikeassa järjestyksessä rastilta toiselle kunnes tulee viimeiselle rastille
- rasteista saaduista kirjaimista on muodostunut sana esim. K,E,I,N,U,T, jos lasten kirjaimet ovat oikeassa järjestyksessä, lapset saavat katsoa kuvan ja mennä aarteen luo
- jos lapsen kirjaimet ovat väärässä järjestyksessä hänen tulee ensin korjata kirjaimet oikeaan järjestykseen (mallisanan avulla), jonka jälkeen lapsi saa katsoa viimeisen kuvan
- Kuvan osoittamassa paikassa on aarre

Vinkki: lapsia voidaan pyytää nimeämään kaikki sanan kirjaimet viimeisellä rastilla

vinkki: kirjaimet voidaan korvata numeroilla, jolloin viimeinen rasti aukeaa oikealla laskutoimituksella

vinkki: peliin voidaan ottaa mukaan eri liikkumistyyliä (esim. lasten tekemät nopat) rastilta toiselle edetään eri liikkumistyyliä:

- o yhdellä jalalla hyppien
- o harppauksilla
- o kyykyssä
- o jättiläisinä
- o jne...

Leikki 11 Kirjain kätkö

Lasten kanssa valmistelua

- Leikataan kirjainlappuja (lapussa on aina yksi kirjain)
- Laitetaan kirjaimet putkiloihin / pusseihin, yhteen pussiin yhtä kirjainta

Kirjainkätkö:

- Merkitään ulos reitti
- Reitin varteen piilotetaan kirjain putkilot / pussit
- Kirjain putkilot/-pussit merkitään samalla narulla kun reitti
- Lapset lähtevät kiertämään ohjaajan kanssa reittiä ja havainnoivat ympäristöä
- Kun lapset löytävät kirjain putkilon/-pussin, he ottavat sieltä itselleen yhden kirjaimen
- Lasten tultua maaliin, he yrittävät koota löytyneistä kirjaimista mahdollisimman monta sanaa. Apuna lapsilla voi olla paperi, johon on valmiiksi koottu sanoja +kuva.
- Ryhmä joka löysi eniten maastoon kätkettyjä kirjaimia voitti kätköosuuden, ja ryhmä joka keksi eniten sanoja voittaa sanaosuuden.

Vinkki: kirjaimet voidaan korvata numeroilla, laskun merkeillä tai laskutehtävillä.

11. Loppurenttutus

Esimerkkejä loppurentoutuksiksi:

Esimerkki 1

- Lapset menevät leikkivarjon päälle makaamaan, jokainen lapsi voi valita itse minkä värin päälle haluaa mennä (lapsi voi nimetä värin ääneen)
- Aikuinen hieroo jokaista lasta vuorollaan esim. hieromapallolla tai maalitelalla

Esimerkki 2

- Lapset laitetaan pareittain ja lapset hierovat toisiaan vuoron perään esim. maalitelalla

Esimerkki 3

- Lapset menevät makaamaan ympyrään niin että kaikkien jalat ovat keskellä
- lapsien päälle laitetaan leikkivarjo
- lapsia hierotaan leikkivarjon päältä esim. hieroapallolla tai maalitelalla

12. liikuntatuokion aloitus- ja lopetuslorut

aloitusloru:

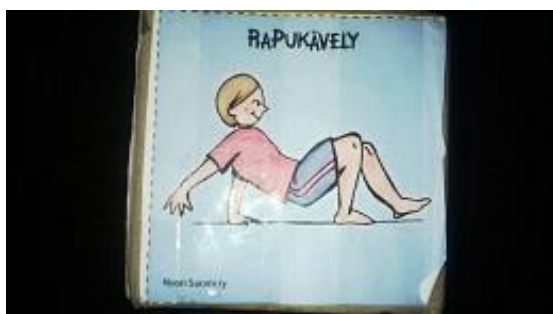
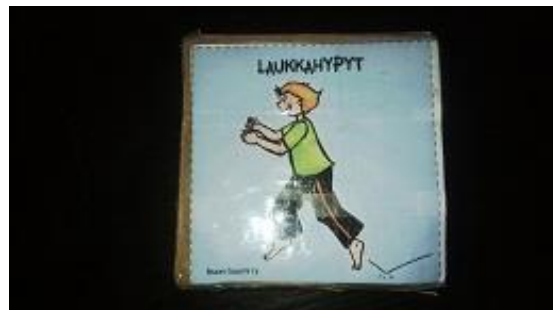
Nousen ylös
Kurotan korkealle
taivutan lattiaan
peruutan mahalleni
kierähdän selälleni
Potkin kattoa kohti
Tömistän lattiaan
nousen istumaan

Lopetusloru:

Laitan pussiin (kaappiin tms) välineet
Hiljaa hiivin paikoilleen
pääni painan tyynyyn pieneen
Hetken huilaan (hetken hiljaisuus)
nousen ylös
liikun jonoon matona, kenguruna tms...

13. Nopan kuvat

Nopan kuvat ovat alun perin Nuoren Suomen materiaalista

14.Vinkkejä liikuntavälineisiin:

Liikuntavälineitä voi valmistaa itse tai käyttää vaihtoehtoisia välineitä:

- Tasapainopallot (puoliympyrät) voi korvata esim. tyynyillä
- Lötköpötköt ovat hyviä tasapainoilu-välineitä
- sanomalehdestä voi tehdä mailoja
- Kangaskaupasta voi kysyä pahvisia pötköjä
- Hernepusseja voi askarella lasten kanssa
- Erilaisia noppia voi tehdä pahvista tai maitotölkeistä
- pujotteluradan törppöjä voi askarrella peltipurkeista
- tunneleita pystyy rakentamaan tuoleista ja pöydistä
- jne..